

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

și
 ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se în-
 napolază.

Serbările în amintirea lui Bărnăuțiu.

Vestim publicul român, că aceste serbări s'au amânat, la dorința tuturor celor competenți, pe sfârșitul lui August a. c. Ziua anumită se va stabili și se va face cunoscută în cel mai scurt timp. Planul e, ca numai decât după adunarea generală a „Astrel”, care va avea loc la Nășăud în 28 și 29 Aug. st. n. să se țină serbările la Bocșa-română, ca astfel să poată lua parte și lumea din depărtări mai mari.

Dăm deocamdată programul serbărilor:

1. La 8 oare a. m. liturgie sărbătorească și parastas.

2. La 10^{1/2} oare a. m. conferință în amintirea lui Simion Bărnăuțiu.

După conferință se va lua masă împreună (banchet). Despre ce vestind marea obște română, stărulim cu toată inima, ca să vie spre a lua parte la această prăznuire, toți acei cari au putință.

Oaspeții, cari vor merge din depărtări mari și vor sosi în preziua serbării,—sunt rugați să-și vestească sosirea lor la d. Dr. George Pap avocat în Zălau (Zilah) care se va îngriji de încadrarea lor în cele trei orașele din apropierea comunei Bocșa — în Simleu, Zălau și Tășnad.

COMITETUL ORGANIZATOR.

Reforma învățământului primar.

În atențiunea autorităților noastre bisericești.

De: Un competent.

Ziarele ungurești au adus în zilele trecute știrea că ministerul instrucției publice al țării noastre, după ce a inițiat în anul trecut lucrările pentru reforma învățământului secundar, a emis acum o comisie care să studieze chestia reformei învățământului primar.

Trebuie să spunem fără încunjur că ne bucurăm de intenția dlui ministru de a pune pe alte baze învățământul primar al țării noastre, care astăzi e în multe privințe, pe căi cu totul greșite. Pedagogia oficială, care a alcătuit planul de învățământ în vigoare astăzi, a comis două greșeli mari: a copiat prea direct planuri de învățământ din alte țări, fără a ține seamă de firea și de trebuințele cetățenilor țării noastre, și s'a condus de tendințe politice exagerate, cu disconsiderarea principiilor fundamentale ale pedagogiei. O îndreptare e necesară și învățătoria în treagă a țării o reclamă de ani de zile în mod stăruitor.

De odată cu constatarea aceasta ne revine însă și nedumerirea justificată prin multele experiențe triste din trecut: nu cumva reforma aceasta va adăoga la răul de astăzi o nouă doză de rău pentru noi? Și nedumerirea aceasta ne face să ne oprim puțin asupra momentului acestuia important.

Noi Români susținem aproape 3000 de școli primare românești. Până la 1907, pe baza art. de lege XXXVIII din 1868, organiza-

rea învățământului era în mâna confesiunilor susținătoare de școli. Acestea își făceau planul de învățământ fără vre-un amestec direct al statului. Pe baza acestor planuri, ce e drept, nu s'a făcut totdeauna cât ar fi trebuit, s'a făcut însă an de an spor tot mai bun, așa că școlile noastre erau într'o evoluție sănătoasă ca spirit și ca cultură. A venit însă nefastul an 1907, care, a adus școlile noastre într'o dependență cu totul păgubitoare nu numai intereselor speciale ale confesiunilor, ci mai ales intereselor culturale și pedagogice. Trebuind să-și ia cele mai multe școli refugiul la subvenția de stat, organizarea învățământului nostru a fost așa zicând, confiscată de stat. Planurile de învățământ atât cel dela Blaj, cât și cel dela Sibiu, n'au mai fost făcute conform trebuințelor speciale ale culturii popoului nostru, ci conform poruncei directe dela Budapesta. Așa că astăzi planurile noastre sunt, din unele puncte de vedere pedagogice, adevărate monstruoziități, de cari s'ar speria un om de școală serios din apus. Ele s'au făcut precum a impus d. ministru care habar n'are de firea noastră și de trebuințele noastre. În comisiunea care a alcătuit planul de învățământ unguresc, impus aproape fără schimbări și nouă n'a fost nici un reprezentant al bisericilor noastre. Planul, care privea direct și pe cele aproape 3000 de școli ale noastre s'a făcut de nobis sine nobis. O strigătoare nedreptate din punct de vedere legal și patriotic — și o grozavă greșală din punct de vedere pedagogic.

Urmările s'au văzut și se văd an de an. Planul de învățământ încărcat peste măsură cu material prea mult și prea greu, a făcut urgentă școala atât învățătorilor cât și copiilor

Sofronie Popovici-Popescu.

Nu a fost un mare învățat nenea Sofronie. Nu a fost el nici un prea mare orator, — dură cum nu a fost nici decum înfierbântat pentru luptele politice din țară.

A fost însă el, marele naționalist Sofronie Popescu, într'una dogorit de cea mai neprihănită dragoste pentru tot românismul și mai cu osebire pentru cel care se sbate sub cărmuire străină. — În pieptul lui gema și se frământa sufletul lui Avram Iancu, iar în minte mereu îi steteau întipărite chipurile chinuților noștri mucenici: Horia, Cloșca și Crișan. De aceea el, Sofronie, — neadormitul paznic al iubirei de neam, — ca un uriaș se ridica ori de câte ori un cât de mic prilej avea ca să ne toarne în suflet avântul său prea tineresc. De aceea el, dragul nostru Sofronie, în fruntea noastră stetea și la 3 Mai, și la 10, și la 24 Ianuarie și ori de câte ori sufletul său, vecinic priveghetor, îi dedea îndemn ca și pe noi să ne înalțe arare ori acolo unde, el neprihănitul, mereu se înălța. De aceea și noi îl iubeam, și la chemarea lui cu toții ne îngrămădeam sub tricolorul ținut în mâinile sale neîntinate. Atunci, o atunci Sofronie Popescu era fericit ca un copil. Atunci trupul îi era într'una scuturat de fiori, — iar glasul său

întretăiat de lacrimi, — în chip de blândă poruncă, ne striga nouă: Deșteaptă-te Române din somnul cel de moarte.

Și noi, dacă nu pentru multă vreme, cel puțin pentru o clipă numai, ne trezeam, și cu sufletul nostru, prea îngreunat de măruntele preocupări ale vieții, — ne sileam să urcăm și noi culmile pe cari fără preget cu gândul și cu mintea le cutreera Sofronie Popescu, cel neîntrecut în avânturi înălțătoare. — Și îl ascultam pe nenea Sofronie și după dânsul cu toții mergeam la Târgoviște, la Florica, la Sibiu, și ori pe unde inima îi spunea că este loc să sorbim puteri noi și îmbărbătare.

Și acum? Acum, cu ochii împăienjeniți de lacrimi, mărturisim că nu mai avem pe cine să ascultăm, nu mai avem pe cine să urmăm. — Căci om desăvârșit, om fără cusur ca Sofronie Popescu nu mai aflăm printre noi. Era el un om nu ca toți oamenii. Era el bun ca pâinea și blând ca un miel. Incruntat nu-l vedeai decât doar atunci când vești rele soseau de peste hotare. Pepede însă bătrânul se însenina. Pentru că multă nădejde avea el în vârtosia neamului. Zimbea și plângea ca un prunc nevinovat. Răutatea nu-si făcuse culcuș într'insul. Trăind pentru alții, — durerile și necazurile personale știa să și-le ingenunche.

Era bătrân, dar nici umerii, nici sufletul, nici mintea nu-i erau gârbovite de ani. — Stetea drept în fața vremii, după cum drept este vrednic să stea astăzi în fruntea celui Atotputernic. Era voios, era atât de voios, încât simțea o dulce mulțumire să-l întâlnești.

Și ca soț, și ca părinte a fost, cred, fără pereche. Și-a iubit neamul ca nimeni altul, și-a iubit prietenii cu neinteresare, pe nimeni nu a dușmănit, și față de toți îngăduitor și cuvioșos, — prea cuvioșos a fost până la sfârșit. Curat și simțit era la îmbrăcăminte, după cum curat și simțit era la suflet. Ca un haiduc a iubit natura. De minunata noastră Trivale, nu cred să fi fost vre un altul mai îndrăgostit.

Și acum? — Acum pe acest blând uriaș nu-l mai vedem. Chipul său blajin nu-l mai întimpinăm. — Acum el este sus în cer. Acolo stă el și tănuiește cu Avram Iancu, cu Horia, Cloșca și Crișan și cu toți ceilalți mucenici de mult adormiți ai neamului nostru.

Să-l plângem? Nu, — căci el stă acum în cortul drenților. Să ne plângem pe noi, căci pe cel mai fără cusur călăuzitor al sufletelor noastre, l'am pierdut.

Pitești.

M. Mihăileanu,
 profesor.

și poporului, a ruinat sănătatea trupească și sufletească a învățătorilor și a elevilor și a dis gustat pentru multă vreme poporul de „cultură.”

A fost o greșală neiertată că autoritățile bisericesti n'au cerut ca la lucrările comisiei însărcinate cu redactarea planului de învățământ să participe și cel puțin câte un reprezentant al lor, — om cu cunoștințe pedagogice întemeiate și bun cunoscător al trebuințelor și al stărilor poporului nostru. Dacă am fi avut reprezentanți de ai noștri în acea comisie, desigur că trebuințele noastre ar fi fost, cel puțin în o oarecare măsură respectate și școala noastră n'ar fi avut să sufere cât a suferit. Scuza, pe care ar putea-o invoca autoritățile bisericesti ca, pe baza §-lui 20 din art. de lege XXVII din 1907, confesiunile au și acum dreptul de a-și face singure planul de învățământ, care, pentru școlile subvenționate — deci aproape pentru toate — trebuie să fie aprobat numai ulterior de ministrul, nu rezistă unei critici, deoarece ambele biserici au trebuit să-și facă planul aproape aidoma după planul statului făcut din capul locului și pentru noi, dar fără de noi.

Dacă e vorba ca planurile noastre să fie în consonanță cu trebuințele noastre, trebuie să ne spunem cuvântul acolo unde se face planul primordial — în comisiunea de redactare, sau, de astădată, în comisiunea însărcinată cu reforma învățământului primar.

Dacă autoritățile noastre vor lăsa și de astădată să lucreze domni de la Budapesta la masa verde, planuri pentru noi, pe cari nici nu ne cunosc nici nu ne prea iubesc — ne vom putea pomeni cu o reformă și mai rea decât cele de până acum.

De aceea credem că nu facem decât un lucru dintre cele mai legale și dintre cele mai necesare când rugăm prin aceasta autoritățile superioare ale ambelor noastre biserici ca, întrucât n'ar fi făcut până acum pașii necesari, în direcția aceasta să-i facă acum. Să intervievăm așadar la ministrul de culte ca, în comisiunea pentru reforma învățământului primar să fie numit și cel puțin câte un reprezentant al fiecărei mitropolii, dacă nu chiar al fiecărei die-

ceze, după recomandarea konzistoriilor metropolitane sau eparhiale.

Nu ne putem închipui ca d. ministru să refuze o astfel de cerere cu totul justă, făcută de căpeteniile bisericelor noastre. Mai ales că și legile țării înseși prevăd că în chestii de instrucție, măsurile pe cari le ia d. ministru să le ia numai după ascultarea prealabilă a autorităților bisericesti („a felekezeti hatóságok előzetes meghallgatása után). Această „ascultare” să nu mai fie ca până acum, numai pe hârtie, ci să fie o adevărată ascultare a părerilor, acolo în însuș arsenalul în care se făuresc armele ce ni se impun.

Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich. Catolicii austriaci au ținut Dumineca trecută, la Viena, un meeting grandios, la care au luat parte delegații din toată Austria. S'a adunat o lume de peste 10,000 de oameni. Președintele federației populare catolice, contele Ferdinand de Trauttmansdorff (Erbgraf von und zu) a protestat în contra înmormântării nocturne a decedatului moștenitor. Toți oratorii au dat glas nemărginitei dureri pentru pierderea suferită, și iubirei fără seamăn, de care erau animați față de moștenitor, când trăia. Directorul ziarului „Reichspost”, Dr. Funder, a spus între altele: „Idealul Lui era, să înalte marele imperiu la strălucirea de odinioară. În el trăiau cele mai sublime tradiții ale Casei Sale, fecundate de un spirit istoric, viguros. Se gândea la un imperiu mare, unitar, o putere centrală în ce privește forțele esențiale de stat, dar totodată cele mai libere autonomii naționale pentru fiecare popor, în cadrele aceluia imperiu. Cetea cu plăcere, și aproba întru toate cartea lui Aurel C. Popovici despre Austria-mare, și alte cărți de același fel în cari se arată limpede, cât de posibile sunt autonomiile naționale, cari vor elimina certele între popoare și vor unii toate popoarele într'o comunitate de interese”...

(Reichspost nr. 311.)

D. profesor N. Iorga despre arhiducele Francisc Ferdinand. D. profesor Nicolae Iorga, publică în „Neamul Românesc” următoarele:

„Am citit poeziile trimise și mi-au plăcut”. Aci d. Coșbuc pune punct, care va să zică, prima constatare ce nu suferă nici un fel de comentariu, și clară. Mai departe: „Aș crede, că ar fi mai bine să așteptăm publicarea lor în volum, până vei avea mai multe”, însemnează, că d. Coșbuc e de părere, să scoți volume mai bogate în cantitate, cu pagini mai multe, decât a scos d. Lemeny, a cărui volum are, de fapt numai 88 de pag., ceea ce nu e mult.

A doua constatare, va să zică, e de asemenea clară. „Da firește, asta nu trebuie să te împiedece să le publici, pentru că o cantitate nici nu ia nimic, nici nu dă nimic calității unei opere”.

Iată ce ne spune aci d. Coșbuc, cu toate că dlui e de opinia, să nu scoți opere prea puțin voluminoase, îi respectă părerea și intenția dlui Lemeny, de a scoate un volum mai restrâns, dându-i de înțeles, că nu cantitatea, ci calitatea operei e dătoare de ton. Și astfel, — convins de calitatea poeziilor — își trage singura concluziune posibilă și logică, zicându-i: „Publică-le, deci”, și adăugându-i „cred, că vei avea un frumos succes”.

Ori ce om obiectiv, logic și imparțial, care nu e orbit de patimă, nu poate să-și explice cuvintele a-

„Fiecare om trebuie judecat după felul cum își îndeplinește datoria față de chemarea sa, atunci când nu i-a fost dat lui însuș să-și aleagă această chemare.

Dacă e așa — și așa este — foarte sus va fi așezat în rândurile acelor cari au crezut, au muncit și au suferit până la martiri pentru a prezenta cu strălucire o mare misiune istorică, răposatul arhiduce Francisc Ferdinand, pe care glontealele unui slav fanatic l'a răpus în aceeași clipă aproape cu femeia aleasă din care făcuse tovarăsa lui de viață și de gânduri.

Intr'o familie obosită, el însuș bolnav, crescut numai pentru a figura și el între arhiducii așa de numeroși cu cari se împodobeste Curtea din Viena, având ca prieteni numai tineri și ambițioși aristocrați cari cred că Dumnezeu a creat lumea ca să fie ei ambasadori și guvernatori de provincie, iar ca sfătuitori pe intransigenții și mărginiții reprezentanți ai Iesuitismului în stângere, el aștiut, când soarta tragică a lui Rudolf de Austria a făcut din el moștenitorul tronului, să-și câștige imensa masă de cunoștințe care-i era necesară, să-și formeze o concepție originală și să-și ridice sufletul până la cea mai dreaptă și mai nobilă înțelegere a rolului unui monarh.

Că voia o mare Austrie, că râvnia la dominația în Balcani, că stătea în calea chemării istorice a popoarelor recalcitrante, că ne iubia pentru că socoteala lui ne așezase în rândul celor devotate, — acestea se știu și nu se judecă în această clipă când valoarea omului față de chemarea lui interesează singură, căci în această clipă omul se înfățișează înaintea puterilor nevăzute, dela care cerea ajutor și binecuvântare.

Ele, acele puteri teribile, care au grija lumii întregi și pentru toate timpurile, au judecat că această binecuvântare trebuie retrasă. Și glonțul aceluia copil de școală a nimerit. Noi însă, toți cari avem simțul valorii morale, ce covârșește în biata noastră umanitate trecătoare, orice, ne închinăm înaintea rămășițelor martirului cauzei Habsburgilor”.

Insemnări literare.

Ioan Al. de Lemény: Poezii, 1914.

Primiind curioasă din partea criticii literare a poeziilor acestui simpatice poet brașovean, pe care am avut plăcerea de a-l cunoaște personal și a cărui scris românesc am urmărit cu deosebită atenție, mă determină, a-mi spune și eu verdictul asupra volumului de poezii scos de curând de sub tipar.

Știm, că d. Lemeny scrie în limba germană de aproape trei ani de zile articole politice ținute în stil mare și documentate prin argumente serioase științifice, făcând propagandă pentru cauza noastră națională, și combătând cu succes nu numai expunerile și teoriile politice ale ministrului președinte Tisza, ale profesorului Dr. Ștefan Dánér, ale deputaților sași Schuller și Neugeboren, ci chiar și unele păreri politice ale unuia dintre cei mai mari savanți germani, ale președintelui asociației moniste, profesorul Wilhelm Ostwald.

Atât activitatea politică germană a dlui Lemeny, cât și cele câteva articole politice și poezii românești, publicate prin „Românul” din Arad, „Gazeta” din Brașov și revista „Arta” care apărea la București, și a., mă deobligă, ca om obiectiv, a da și volumului dsale de poezii atențiunea cuvenită.

Și fiindcă marele nostru măestru d. George Coșbuc a aflat de bine a-i scrie dlui Lemeny prefața, care, după cum se vede a avut darul de a răscoli asprimea, neobiectivitatea și pasiuni nu tocmai laudabile ale unor critici (vezi ultimul număr al „Vie-

cestea ale genialului nostru poet, decât în modul expus de mine.

După aceste cuvinte introductive, pe cari am fost nevoit a le așterne pe hârtie de dragul obiectivității și spre a înlesni înțelegerea operii poetului, vin la obiect.

Dacă voim să fixăm curentul literar, din care face parte d. Lemeny, vom vedea, că dsa nu e nici poporanist, nici cântărețul burghezimei sau al orașelor, nici al boerimei; mai ales însă nu e aderentul curentului modernist, care a inficiat prin atâtea creații slabe și nemature literatura noastră contemporană. Astfel putem zice, că d. Lemeny e, ca și în politică tradiționalist, în accepția cea mai sănătoasă a cuvântului. Genul dsale e cel bisericico-meditativ, nelipsindu-i și accente dramatice și naționale.

Dsa își cufegă subiectele inspirației de pretutindeni. Nimic nu-i limitează terenul inspirabilității dsale, afară de ceea ce e urit în sine. Ori ce ar scrie, trece prin văpaia propriului său suflet și prin prizma propriilor sale idei și convingeri.

Aceasta e calitatea, care în primul rând formează criteriul adevăratului poet. Dsa scrie numai ceea ce simte și cugetă cu adevărat, și fără a vâna cu ori ce preț originalitatea, o scădere, care te face adeseori să compătimești sărmana noastră literatură modernistă, văzând ridicolul la care au ajuns astfel unii scriitori, din cauza sărăciei de idei bine frământate, concise și sănătoase.

Sinceritatea, spontaneitatea, simplitatea, limpezimea și fondul bogat în idei și sentimente morale, bine simțite și adeseori profund filosofice,

Catedra română la universitatea din Viena.

— Ni se amenință un drept. —

Din actele arhivei, cât și din monografia „României June” scrisă de Dr. I. Grămadă vedem că la 12 Iulie 1869 studenții români dela Universitatea din Viena au început prima dată o acțiune pentru crearea unei catedre de limba și istoria Românilor în Viena. Ministerul de atunci a recunoscut dreptul studenților români la o catedră românească și-a admis printr'un decret ministerial înființarea unei catedre de limbă și istorie a Românilor la universitatea din Viena. A rămas ca studenții să caute omul potrivit pentru această catedră.

Omul chemat însă nu venea.

Incepând cam tot pe atunci (1869) pregătirile pentru serbarea dela Putna (1871), studenții — se vede — în însuflețirea lor pentru Putna, s'au lăsat prea mult răpiți de pregătirile acelei serbări, încât au neglijat și dat uitării cu totul chestia catedrei române din Viena. Căci numai astfel se explică tăcerea și uitarea totală a acestei chestiuni importante timp atât de îndelungat.

Abia la 1901 d. Dr. Iosif Popovici și la 1906 d. Dr. Sextil Pușcariu țin cursuri de limba română la universitatea din Viena. Tinem să observăm aici că cursurile dlor Dr. Pușcariu și Popovici erau mai mult din domeniul filologiei și s'au ținut în cadrele institutului romanistic, fiind și limba română, limbă romanică. Nu s'au ținut într'un institut român independent, sau de pe o catedră creată anume pentru limba română. Ceeace nu e indiferent.

Nu voim să atingem aici mișcarea pentru o catedră de istorie a Românilor la universitatea din Cernăuți, mișcare pornită pe vremuri tot de „România Jună” urmată apoi de mișcarea studenților din Cernăuți. Tot așa nu voim să intrăm în amănunt asupra cursului de istorie a Românilor, ținut de d. prof. Dr. I. Nistor la universitatea din Viena în 1910—11.

În rândurile de față am dori să ne ocupăm puțin de seminarul românesc de sub conducerea savantului profesor W. Meyer-Lübke, în legătură cu cursul de istorie a literaturii românești al dlui Dr. D. Caracostea, la universitatea din Viena.

Fără îndoială că înființarea de seminare și institute românești în străinătate își are importanța sa superioară, făcându-ne cunoscuți în

cercuri mai largi și trezind interesul printre străini pentru neamul românesc. Dacă nu ne înșelăm, astfel de seminare sunt relativ puține. În afară de catedrele din Pesta și Cernăuți, — cari nu se pot număra în străinătate — sunt trei. E cel din Paris de sub conducerea dlui Gaston de Paris, cel din Lipsca al dlui Weigand și asta din Viena de sub conducerea dlui Meyer-Lübke.

Ne interesează mai mult asta din Viena, fiind în Capitala Austriei, cu ministerele ei pline de memorande și jalbe din Ardeal și Bucovina. Ne interesează mai mult, fiindcă aici în Viena are o misiune specială pe lângă cea pur științifică; una de altă natură, și anume să netezească cărările, să curățe spinii, să pregătească și încălzească inimile. Bine înțeles toate subordonate părții curat științifice, încât să nu sufere nimic seminarului în misiunea lui capitală. Și dacă l-am văzut pe dl prof. Gustav Weigand adese în mijlocul studenților români, la serbări naționale, toastând la 10 Mai, de ce n'ar putea face și dl prof. Meyer-Lübke la fel? Poate că în Viena e mai mare nevoie de o astfel de apropiere, decât în Lipsca! Dar poate cerem prea mult, poate cerem lucruri imposibile?

Să revenim.

Înființarea seminarului român în Viena a decretat-o încă mult regretatul Spiru Haret, ministru de culte pe atunci. I-a dat însă o formă concretă, s'a interesat îndeosebi de acest seminar d. Tit Maiorescu, președintele „păcii dela București din 1913”. Seminarul datează din 1910.

În decursul acestor patru ani s'au ținut cursuri din diferite domenii, despre cari nu ne ocupăm aici*). Bine înțeles că seminarul acesta, susținut cu bani grei de guvernul român nu ne poate fi indiferent. Precum nu ne poate fi indiferent nimic ce e românesc și ori unde ar fi.

Nu ne amestecăm în chestiunile de ordin administrativ ale seminarului și nici nu ne lăsăm implicați în chestiuni personale, conduși de simpatii sau antipatii. Să căutăm să-i păstrăm caracterul românesc, să ne interesăm de el, avem mai mult decât dreptul. E o datorie națională.

*) Anul acesta a apărut așa numitul „Jahresbericht”-ul seminarului. Prima publicație a seminarului și se vinde cu prețul de cor. 15 exemplarul (13 M.)

Pe lângă șeful seminarului românesc care e celebrul romanist prof. W. Meyer-Lübke, mai există un fel de sub-șef să-i zicem asistent. Până mai anul trecut sub-șef al seminarului a fost dl Dr. Ilie Bacinschi, un tânăr filolog, cu unele lucrări destul de bune și bine acreditate în lumea filologilor.

Nu știm sub ce împrejurări și din ce motive, dl Bacinschi a fost îndepărtat tacit dela seminar. Chestiunile mărunte personale nu ne interesează. Fapt e că d. Dr. Ilie Bacinschi nu mai e la seminar. Ni s'ar putea răspunde, că n'avea auditoriu de ajuns. Dar să ne înțelegem. Dintre studenții români din Viena 98% studiază medicina, silvicultura, comercialele etc. și filologi în înțelesul adevărat al cuvântului sunt prea puțini. Cu toate acestea, studenții români, nefilologi, frecventau seminarul, fără să ia parte la discuții filologice. Atunci, într'o bună zi conducătorul seminarului s'a exprimat, că cei ce nu sunt filologi n'au la ce veni. Firește că faptul acesta a provocat oarecare animozitate între studenți și de atunci au evitat să se mai abată pe la seminarul român.

Unii sau alții poate s'ar duce la seminar să cetească scrieri și publicații mai noi, dar și depărtarea cea mare de universitate îi împiedecă adesea. Căci să nu uităm că seminarul e aproape la periferia Vienei în cartierul XVIII (Türkenschausch 1) în același apartament cu locuința dlui prof. Meyer-Lübke.

Până acu se tot spunea că locul vacant de asistent în urma retragerii dlui Dr. Bacinschi, îl ocupă d. Dr. D. Caracostea, profesor la liceul sf. Sava din București. Și eram foarte mulțumiți. N'am avea nimic de obiectat nici de data aceasta, dacă am ști, că rămâne și mai departe dl Dr. Caracostea la seminar. Dar să vedem cum stau lucrurile și dacă suntem îndreptățiți să punem pe tapet chestiunea seminarului român? Departe de noi de a voi să luăm apărarea personală cuiva sau de a ne lăsa conduși de interese sau de răutate.

Guvernul din România susține un seminar român independent în Viena pentru limba și literatura română. Conducerea o are dl prof. W. Meyer-Lübke, unul dintre cei mai mari romanisti ai lumii de astăzi. O cinste pentru noi. Și acum să ne întrebăm. E de ajuns atât pentru noi? N'avem dreptul noi, Români, să ne folosim cât de cât de acest seminar? Cine se folosește mai mult și al cui e seminarul astăzi? Ce rost ar putea să aibă un seminar, susținut cu bani români, când noi nu avem nici un folos? Când străinii se folosesc, când ei sunt domni ai casei iar noi musafirii? Nu ne arogăm cine știe ce

lată ce constituie valoarea artistică ireductibilă a poeziilor acestui talent.

Cu ocazia unei treceri prin Brașov, vorbind despre poeziile dsale, d. Lemeny mi-a spus:

„Știu, că se vor afla mulți critici, cari mă vor acuza, că limba mea nu e destul de rafinată, că am unele versuri prea simple, poate chiar banale și unele rime urâte, dar dacă aceștia vor ceti cu băgare de seamă întreg volumul, vor putea observa o tendință anumită de a trata chiar și cele mai grele probleme, la înțeles, logic și limpede, pentru că sunt dușmanul ori căreia sfertări în artă și a străduinței iperzelozose, de a introduce cu tot prețul, chiar în paguba fondului și clarității, accente noul, prorodice, elemente mistice, pe cari nici autorul nu le înțelege. Și ori cât de răspândită e vârnarea după originalitate, eu voiam să arăt și sunt de firma convingere, că nu noutatea formei și originalitatea forțată e ceea ce numim artă, ci limpezimea, spontaneitatea și calitatea idellor și a simțămintelor. Să nu căutăm originalul în artă; să ne niuzim mai întâi a ne cunoaște pe noi însine, și apoi a stoarce sufletului nostru accentele cele mai vii, cele mai puternice și cele mai sublimе. Astfel numai va putea fi ori ce scriitor original, fără însă, ca să cadă jertfă exagerării, ridicolului și de multe ori unui misticism neputincios și rău plasat. Am voit să reintronez, după modestele mele puteri, o bucățică de clasicism, pe tronul drepturilor sale, din care a fost delăturat de unii neînțelegători ai frumosului vecinic în artă.

Si are drept d. Lemeny.

Astfel numai putem înțelege, admirabila și tot

deodată cea mai aleasă dintre poeziile dsale „Meditație”, care începe cu versurile, ce de mulți nu vor fi înțelese:

A mă afla pe mine mi-a fost supremul scop
Ca picurul în mare, e marea într'un strop.

Am putea zice, că această poezie ajunge la nivelul poeziilor filosofice eminesciene și se remarcă prin bogăția de idei adânci, etice, lăsând să triumfe altruismul, bunătatea, asupra științei și progresului, dela cari singuri, înzadar așteptăm dezvoltarea cultură și fericire:

În van ni-e toată truda să fim stăpâni pe soare
Sădind întunecime și ură și ce doare,
Căci tot ce se clădi-va, surpase-va în ruină
Și tristă va fi soarta a celor ce-o se vină;
Ne va rămâne numai, în nopți înflorate
Credința biruintii a tot ce-i bunătate....

Nu mai sufletului, încălzit de focul sacru al idealului, îi concede posibilitatea de a nătrunde în lumea tainelor, pentru de a depune la picioarele omenimii, spre binele tuturor, comoara găsită.

Doar sufletul pribeagul, permite-si câte-odată
O mică excursiune în țara luminată
De taina întunecimii, culege 'n buchetele
Flori roșii și albastre, exotice viorele,
Mi le trimite mie pe-o rază nevăzută
Și-apoi se 'ntoarce iară, le-adoarme, le sărută,
Le-alintă, le stropește cu roua dimineții
Și 'n hațna poeziei le dă și hațna vieții.

Poezia „O noi stăpâni vremelnici” încă e o creație de o profunditate, cum rar o găsești la tinerii noștri poeți de astăzi.

Timbrul ei e pesimist, ridicându-se poetul împotriva aceluia, care nu ne permite, să gustăm plăcerile lumii acesteia, fără ca totdeodată să fim siliți a soarbe și amărăciunea din poculul oferit nouă de viață. Și atunci într'o supremă revoltă sufletească pare a învinui pe creatorul lumii însuși:

Sărmanii conii, voi sclavii acestui glob de tină...

A cui, a cui e Doamne acea supremă vină?!

Purtati de-atâtea doruri și străduinți deșarte
Plutim mereu 'nainte spre ce-i tot mai departe.

Poezia „Meditație”, tractată mai sus, pare a ne da explicarea și deslegarea definitivă a problemelor lansate în poezia anterioară O noi stăpâni vremelnici.

A treia poezie, clasificată după valoarea ei artistică e cea intitulată „Lacrimelor mele”. Poetul își reaminteste de iluziile tinereții, de frământările sufletesti din acel timp și de lacrimile, pe cari le-a vărsat contemplând divinitatea naturii, gândindu-se la prima dragoste adevărată, când a putut numi a sa o ființă iubită, la nătmirea comună a lor, văzând, că azi după ce durerea anilor trecuți, la adus la maturitatea conștienței, care rețese din poeziile filosofice ale dlui nu mai poate plânge cu atâta ușurință, căci:

A secat isvorul lacrimilor mele,

Azi mi-e fata pală, umbļu 'neândurat,

De privesc azurul pironit cu stele,

Mă gândesc la tine, care m'ai uitat.

În poezia „Pură” poetul cere Dumnezeui să-l facă să simtă suferințele strămosilor noștri și în general să înțeleagă durerile tuturor vietăților,

drepturi, dar pretindem cel puțin să se știe, că e seminar românesc și are loc în el ori care Român.

N'am voi să pășim povestea sobolului cu ari-ciul. Nu exagerez dacă spun că seminarul român astăzi e o sucursală a societății „Deutscher Romanisten-Verein”. Dl Dr. Caracostea putea în calitate de asistent, să facă mai mult decât a făcut, luând o atitudine mai energică față de învaziunile străine. S'a prea mănânat de apele străinilor de aici (nemților), astfel se explică înstrăinarea simpatțiilor studenților români (o spunem fără nici o supărare). Avem astăzi un seminar românesc, stăpânit de străini, având ca decorație și un român. Dl Dr. Caracostea însă părăsește în Iulie Viena, fără a se mai întoarce. Și atunci ce se întâmplă? Avem informații sigure, că numirea dlui Dr. Gamillschegg ca asistent la seminar e sigură. Cu ocuparea locului de asistent de un străin (cum e dl Gamillschegg), seminarul român și-a pierdut caracterul românesc. Căci numele nu înseamnă încă nimic. Nu putem admite lucrul acesta la nici un caz. Suntem un popor prea tânăr și sărac, decât să dăm din puținul nostru la străini. Nu ne putem permite luxul acesta și n'avem de unde da la străini. Să întrebăm mijloacele noastre materiale și morale pentru ridicarea oamenilor noștri. Să învățăm odată minte, căci prea ne-au exploatat străinii bunătatea noastră proverbială, ce duce uneori până la prostie. E de ajuns! Care e situația asistentului? Pe lângă postul bine plătit cu 3000 franci la an, pentru un Român e primul pas spre abilitare de docent liber. Scopul ar trebui să fie abilitarea, căci trebuie să ne creștem oameni, să nu ne prindă împrejurările nepregătiți.

Să rămână mai departe la seminar dl Dr. Caracostea! Să-l rechem pe dl Dr. Bacinschi! Iar de nu i se impune dlui prof. Meyer-Lübke de nici unul din aceștia doi, să-l cheme pe dl Capidan din Salonichi, un filolog de seamă. Să ia pe ori cine din România, din Ardeal sau din Bucovina. Ori cine ar fi și ori de unde ar fi, numai Român să fie. Nu e chestie de persoane ci de principii. Și, credem, că în lumea românească sunt mulți filologi, cari să se măsoare în cunoștințe filologice cu dl Dr. Gamillschegg. Nu e vorbă de-a contesta vastele cunoștințe filologice ale dlui Dr. Gamillschegg, dar a sosit vremea, când trebuie să încercăm a merge și noi pe picioarele noastre și să nu ne lăsăm duși tot de „nemțoaice”.

Am ținut să atrag din bună vreme atenția celor competenți asupra seminarului român din Viena. Declarăm aici că ținem cu orice preț, ca locul de asistent la seminar să se ocupe de un

Român și numai de un Român, ori cine ar fi acela. Atât deocamdată!

S'a anunțat la vreme în ziarele din regat cât și în cele de dincoace de Carpați, cursul de literatură română la universitatea din Viena, ținut de dl Dr. D. Caracostea. Cursul în general luat a fost destul de bun și am dori să se țină și pe viitor. E de condamnat atitudinea studenților români din Viena, cari n'au arătat destul interes pentru acest curs. Cum am amintit mai sus se explică în parte — nu se și justifică însă — atitudinea studenților prin faptul că dl Dr. Caracostea, stând prea mult sub înrăuriri străine, și-a îndepărtat simpatțiile studenților.

Faptul că la universitatea din Viena se ține un curs de istorie a literaturii române în limba română, are o importanță mai presus de orice discuție. Importanța aceasta își are valoarea morală numai câtă vreme cursurile acestea au pornit dintr'o necesitate simțită, din adevărată dragoste și interes pentru neamul românesc, în vederea unei înțelegeri mai intime și a unei apropieri a două neamuri. Cursurile acestea, ținute în cadrele seminarului românesc, puteau contribui mult la răspândirea literaturii românești între străini. Să nu uităm însă că s'au ținut în limba română — foarte bine pe de o parte — o piedică de-a fi înțelese de străini — pe de altă parte.

O vorbă însă, aruncată la întâmplare, ne munceste. La deschiderea cursului de literatură română la care a participat toată colonia română și studențimea română din Viena, cică s'a exprimat conducătorul seminarului față de un membru din colonie, că aceste cursuri vor dura câtă vreme legăturile cu România vor fi bune. O vorbă spusă fără importanță ieri, începem a-i bănuși înțelesul azi. N'am voi să presupunem că acest curs s'a ținut cu intenția de-a netezi calea dlui Dr. Gamillschegg, lăsându-i timp să stea câtăva vreme în București, să se deprindă în câțva cu româneasca. Așa departe nu mergem. Am spus lucrul acesta, căci nu e permis să seducem opinia publică, dând lucrurilor o importanță exagerată și punându-le în lumină falsă. Am fi oameni mici la suflet și niște nemernici dacă n'am ști aprecia și apăra tot ce-i românesc, cu atât mai mult când e vorba de străini. Dar ne-am fi nouă înșine dușmani, înșelându-ne și amăgindu-ne pe noi, trăind mai mult din iluzii decât din realitate.

Am atins în treacăt unele chestiuni aici și ne-am spus fără răutate părerea, precizându-ne punctul nostru de vedere. Căci, ori câtă simpatie și dragoste am avea pentru prietenii noștri străini, nu putem merge până la jertfa de sine.

De sigur ne vor da drept și ei. Am dori apoi să se ia în combinație un Român la ocuparea locului de asistent în seminarul român din Viena. Am dori să știe acei domni, cari privesc cursul de literatură la universitatea din Viena de-o extraordinară grație, că acesta e un drept al nostru recunoscut încă la 1869 și nu ne lasă demnitățile să luăm drepturile noastre, drept grație, cum se obicinuește pe aici. Cel puțin acesta să fie prețul calităților sintetizate în cuvântul Român față de împărăția habsburgică pe care a slujit-o și o slujește cu atâta credință și loialitate de atâta vreme.

Studentii să arate mai multă demnitate și conștiință de sine în apărarea unei cauze românești, având puterea morală, de a se ridica deasupra chestiunilor personale.

De fapt, am fi foarte mulțumiți și fericiți, dacă faptele din toamnă ne-ar desminti. Și ne-am revedea cu toții în sala Nr. 35 a universității din Viena.

N. Onică.

BILANȚUL A. U. R. IN LUMINĂ MAGHIARĂ. Revista guvernamentală, „Uj Nemzedék” scrie: „În numărul trecut am reprodus articolul lui G. Diamand, în care articol se recunoaște prietenia Rusiei, ca fiind mai folositoare Românilor, iar situația și energia de mare putere a monarhiei noastre este privită de-acelare, cu o îngâmfare suverană. Presa dinastică a Românilor noștri a primit cu mare alai articolul cu pricina și a solicitat declarațiile bărbatilor politici Români în chestie. Declarațiile s'au pornit puvoii. Cu durere aflăm, că până într'una ele sunt ținute în același ton, ca și articolul din „Universul”. Cu apucături de farizel, autorii declarațiilor dau ochii peste cap, și se plâng de politica maghiară, care, zice-se, este cea mai de căpetenie cauză a infidelității României. Se plâng de nimicirea Românilor dela noi și de directivele politicei noastre externe, diriguite de oligarhi, prieteni ai Bulgarilor. În același timp, drept condiție a prieteniei lor binelor de problematice, pun — nu vă mirați! — organizarea Românilor din monarhie, ca națiune aparte. Atunci o să mai stea ei de vorbă și cu noi. Până atunci vor intra în hora rusească. Noua politică română are o deviză mincinoasă: „mai bine să perim în brațele Rusului decât în mocirla maghiară!” Din toate articolele se poate vedea, că epidemia iredentistă a străbătut sufletele Românilor. Succesele din războiul balcanic au făcut să se dea pe față ferbințele dorinței ascunse. Cercetătorul atent, de mult a fost în clar cu situația. Astăzi toată lumea, chiar și politica vieneză orbită, își dă seama despre situație, putem spera deci, că în crizele politice externe, monarhia va înțelege, că singura cale mântuitoare este: politica imperialistă maghiară!”

pentru de a-l învăța să îndure împreună cu alții și să lupte pentru necazurile deaproapelui, după însuș exemplul lui Isus Christos:

Dă-mi graiul celor, care nu cuvântă
Și dă-mi durerea moartelor pleoape
Iar tu o Crist, binecuvântă-mi vrerea
Ca să-ți pot fi, încet, tot mai aproape...

Poezia intitulată „Învingătoare” ni-l prezintă pe d. Lemeny ca pe un fin psiholog și un bun cunoscător al sufletului femeiesc.

Iată-o aci în întregime:

Când pe cărarea cea pustie
Te-am regăsit zimbînd femeie
În tainica-ți melancolie,
Rugam pe Dumnezeu să-mi dea
Oglindă din albastrul cer,
Pe care prins vrăjit să stee
Al sufletului tău mister.

Și-atunci, din ochi ți s'a desprins o vie
Și sfântă rază de lumină,
Și-n lacrima cea argintie
Văzută-am gloria senină,
A dragostei fără hotar,
O aureolă, ce să nchină
Nemilostivului Amar.

Rar găsim poezie, care să fie în stare să exprime în puține cuvinte atât de mult. Și dacă nu ești însuși psiholog, e aproape imposibil a urmări firul logic al ideilor exprimate, mai ales în strofa a doua: femeia pe care o descrie aci poetul, e un suflet

simțitor, ce-și poartă melancolia prin pustietatea cărărilor neumblate. O dragoste nefericită pe semne, i-a cauzat dureri profunde, dar totuși în acea suferință liniștită, ce se tradează prin o singură lacrimă, mută și totuși atât de elocventă pentru cel ce-i știe rostul, lacrimă, ce străluce ca un bob cristalin de rouă de sub gene, ea pare împăcată cu soarta ei tristă, și astfel poetul ne spune, că a văzut în acea lacrimă o rază senină, o aureolă, simbolul învingerii durerii și al împăcării sufletului cu „nemilostivul Amar”.

Poetul nu e înțeles din partea adoratei și cu toate că o divinizează și în fața ei se simte adeseori mic și ateu, el e întristat, căci nu numai sufletul ei, dar și spiritul, intelectul ei nu-l poate satisfăce:

....Tu nu cunoști cântarea cântărilor din sfere
Tu nu cunoști viața din lumea de unghere
Tu nu cunoști amarul unui boboc, ce moare
Și nici melancolia unui apus de soare
Tu nu cunoști iubirea de flutur către floare,
Tu nu cunoști nici dorul, ce tinde înspre zare;
Tu nu cunoști eternul, ce doarme în clipită
Și nici nimicnicia eternului, iubită.

Urima poezie din volum „În liniștite seri de toamnă e un mic mărgăritar, reprezentând fiecare din cele 5 strofe, o idee frumoasă, profund etică, ce poate da directivă de viață tuturor acelorora, cari doresc, să servească, din pur idealism, adevăratei culturi și umanității.

Strofa întâi reprezintă pe poet, a doua pe omul

faptelor, pe luptător, a treia dragostea, a patra iubirea față de mamă, iar a cincia cea mai sublimă virtute creștinească, iertarea.

De toată drăgălășenia e poezia intitulată „Corb și turturică”. Ea e o ironie plastică la adresa acelorora, cari, cu toate că sunt îndrăgostiți până după urechi, iubesc și sunt iubiți, totuși nu au curajul a destăinui pasiunea lor adoratei rămânând astfel de răsul fetelor, cari îl îngână:

Ce stai trist la adăpost
Negru corb, stingher și prost
În vestmântul tău de frac
Ai rămas pe veci burlac.

Cântecele dlui Lemeny poartă toate pecetea sincerității și îți trezește iluzia par'că ar fi bucățele rupte din suflet, cari au fost transformate în versuri line, curgătoare, în momente de adevărată inspirație, când sufletul simte și vibrează puternic.

Tot ce ne oferă d. Lemeny în acest simpativ volum, din care expiră o viață intelectuală și sufletească caldă și bogată, are început și sfârșit, arătându-ni-l măiestru în conceperea și dezvoltarea subiectelor sale. Abia găsești în poeziile sale scăderea, care se găsește la atâția alți poeți, anume de a lega o strofă de cealaltă, intrerupând adese ori nu numai mersul ideilor, ci chiar și fraza, continuând-o în strofa următoare.

Ritmul și rima dlui Lemeny e impecabilă. Forma exterioară a strofelor e adeseori cu totul nouă:

Tainic frunzele se scutur,
Pe livade-un singur flutur

Cea din urmă frază ne dispensează, firește, de orice comentariu și de orice combatere...

*

Intervențiunea României în Albania. Ziarul italian „Giornale d'Italia” din Roma ocupându-se de situația din Albania consideră ca neexacte concluziunile ziarului „Neue Freie Presse” că poziția principelui de Wied ar fi disperată și că puterile ar trata asupra numirii unui alt principe. „Giornale d'Italia” nu crede că puterile să fi renunțat la opera grea de a salva pe principele de Wied din incurcăturile actuale. În ce privește acțiunea Italiei față de principe, constată că guvernul din Roma a arătat lui *Turkan* pașa că este fondată rezerva ce o face Italia față de politica sfătuitorilor principelui și că Italia păstrează nestrămutat spiritul de loialitate și credință față de suveranul ales de Europa.

Același ziar spune, că puterile privesc ca posibil faptul că *România va trimite un corp de trupe la Durazzo* pentru a susține acțiunea principelui de Wied în contra insurgenților și arată că la Roma a fost primită cu cea mai mare simpatie o astfel de propunere. Totuși „Giornale d'Italia” se întreabă ce impresie va face la București o propunere de felul acesta, având în vedere pe de-o parte greutățile ce trupele românești le-ar întâmpina în explicarea misiunii lor, pe de alta teama că celelalte state balcanice să nu opună dificultăți. Cu toate acestea „Giornale d'Italia” speră că încercarea puterilor va avea succes și că micile dificultăți ce apar vor fi înlăturate.

Intervențiunea României în Albania ar avea cu adevărat însemnătate internațională, pe care Italia o va releva cu plăcere, căci pe lângă că ar evita o expedițiune italo-austriacă cu oarecare pericole ar scuti Europa de greutățile aproape de neînving de a întreprinde o acțiune comună pentru a întări pozițiunea prințului de Wied într-o expedițiune internațională.

Intervențiunea României ar avea o justificare că România prin încheierea tratatului de pace din București și-ar fi asumat oarecum rolul de pacificatoare a situațiunii în Balcani (A. T. I.)

*

Politica externă a Austro-Ungariei. Istoricul rus *Mitrofanoff* a publicat acum două săptămâni un articol în „Die Zeit”, prin care afirmă că monarhia habsburgică a înregistrat în ultimii ani mari succese ca: anexarea Bosniei și Herțegovinei, desfășurarea alianței balcanice, crearea Albaniei și strânsa prietenie cu Germania. Aceste succese, spunea *Mitrofanoff* dau Austro-Ungariei superioritatea asupra Rusiei și grăbesc lupta decisivă între cele două puteri.

Contele Teodor Batthyányi răspunde tot în „Die Zeit” la cele susținute în același ziar, de către istoricul rus. Contele Batthyányi spune că anexarea

Despărțindu-se de-o floare,
Iară coala 'n scunda vale
Plânge-o doină 'n cet, cu jale
Până moare....

Originalitatea dlui Lemeny nu e o originalitate de bălci, care bate imediat la ochi, ci ea e rezultatul unei aprofundări în intimitatea sufletului său, care nu caută efecte și culori artificiale, ci se redă fidel și plastic pe sine însuși, știind prea bine, că astfel numai poate fi original în accepțiunea corectă a cuvântului.

Duioșia versurilor sale, straniul amestec de idealism și pesimism, din care însă se întrezărește preponderanța și învingerea celui dintâi se dau subtratul sufletesc al poetului și cât am cerca de a afla pe cei ce l-au influențat, nu dăm decât de propriul său suflet, care însă pare a posedea ceva eminescian și ceva din Heine.

Referitor la cele vreo 2—3 licențe poetice, ca cele citate de d. Ioan Georgescu în numărul amintit al „Românului” sunt necesitate a face observația, că pe mine unul nu m'a jenant de fel forma și „clădi-va” în loc de „clădise-va”, fiind forma primă, poate neuzată, dar cu mult mai potrivită cu spiritul poeziei.

Cu un cuvânt remarcabil talent al dlui Lemeny și direcția sănătoasă a scrisurii sale, ne îndreptățește a-l plasa în șirul poetilor din generația noastră mai tânără.

București, 1914.

I. D. Enea.

Bosniei și Herțegovinei a fost o greșală, a fost făcută la timp inoportun și prea timpuriu și acestei greșeli i se datorește tragedia din Sarajevo. Crearea Albaniei este un succes foarte problematic, iar succesul nimicirii alianței balcanice a dispărut căci Austro-Ungaria pierzând prietenia României, are în peninsula balcanică o situație mult mai rea decât înainte.

În ceea ce privește strânsa prietenie cu Germania, despre care vorbea *Mitrofanoff*, contele *Batthányi* spune că ea n'a împiedecat ca Germania să înlătore economică monarhia din România și Serbia și politice să nu se prea sinchisească de Austro-Ungaria cum a fost cazul cu revizuirea tratatului din București.

Contele *Batthányi* tăgăduiește astfel toate pretențiile succese ale monarhiei și crede că războiul austro-rus poate fi evitat.

*

Ciudățeni. Publicăm azi în întregime automulțămîta călduroasă, de care dădusem știre, la ultima oră, în numărul trecut al ziarului nostru.

„Scumpul meu principe Montenuovo.

Având deplina Mea încredere, în lungul șir de ani, de când stați în fruntea afacerilor Curții Mele, ați îndeplinit, pururea credincios intențiilor Mele, neobosit și cu desăvârșit succes, chemarea d-voastră, plină de răspundere.

Zilele trecute, răposarea iubitului meu nepot, *Francisc Ferdinand*, cu care V-au unit legături statornice de confidență, V'a făcut deosebite griji, scumpul meu principe, și V'a dat ocazie, din nou, a Vă manifesta alipirea jertfitoare, față de Persoana Mea și față de Casa Mea.

Profit de ocazie cu dragă inimă, spre a Vă asigura de cele mai simțite mulțămiri ale Mele, și de cea mai deplină recunoștință a Mea pentru excelențele și credincioasele servicii, ce mi-ați adus.

Viena, 6 Iulie 1914.

Francisc Iosif m. p.

*

Fides Hungarica. Ni se scrie: Pe romantica vale a Someșului, la vestea groaznică nenorocirii, țăraniii noștri cete-cete umblau dela un intelectual la altul ca să afle amănunte; valea noastră — așa de veselă până acum — azi e plină de lacrimi, plângem cu toții căci știm ce-am pierdut. Suntem fiii și nepoții falnicilor grăniceri, cari l-au pus în urmărire și pe mândrul *Napoleon*, viteazul între viteji, suntem descendenții ostașilor cari nici când n'au purtat lanțul robiei, dar sufletul cărora a fost plin de credință către tron. Odată cu laptele mamelor noastre am supt și noi această credință, pe care numai moartea ne va putea scoate din piept. De aceea plângem...

Era în Dumineca după înmormântare. Biserica plină de lume. Altarul îmbrăcat în aceeași haină ca în Vinerea Patimilor.... Sărman popor românesc, de multe Vineri de aceste ai avut parte... Liturgia funebrelă și ascultată cu evlavie. Lacrimi de durere se ivesc în ochii multora...

Ies din biserică cu capul plecat; durerea e prea mare....

Uruitul unui șir de trăsuri mă deșteaptă din toropeală. Unde se duc? A... e 5 Iulie astăzi; se deschid băile din „Valea vinului”.... Deci se deschid azi băile?... Și se vor face petreceri mari? Nu-mi venea să cred...

Dar așa a fost. Ungurii noștri au repezit o petrecere în toată legea. Și când te gândești cine a luat parte la această petrecere! Funcționari dela administrație, justiție, învățători de stat, mai departe funcționari dela minele din localitate etc., toți plătiți gras din partea statului. Numele lor? Pe cine îl interesează numele acestor necredincioși? Doar să amintesc pe d. *Pokoly Károly*, fost pretore în cercul *Rodnei*, de prezent *consilier ministerial*. Da! e „*miniszteri tanácsos*”, patriot bun, căci — vă spun pe cuvânt — și-a petrecut excelent.

...Sărman popor român, plângi și te roagă, căci Săptămâna Patimilor iar s'a început pentru tine... Iar voi cei dela putere chefuiți mai departe în liniște, căci dela de care v'ați temut, s'a dus....

Rodna-veche.

I. Delasomeș.

După atentatul dela Sarajevo.

Arad, 8 Iulie.

D. Nicola Pasici, primul ministru al Serbiei într-o lungă declarație făcută corespondentului din Belgrad al ziarului „Az Est” protestează împotriva învinuirii că Serbia ar fi și ea amestecată în atentatul dela Sarajevo. Marele bărbat de stat sârb respinge atacurile ce se aduc patriei sale și accentuează necesitatea stabilirii unor raporturi amicale între monarhia austro-ungară și regatul sârb.

Relativ la demersul diplomatic al monarhiei la Belgrad d. *Pasici* declară că și în viitor Serbia e gata să ofere sprijinul său monarhiei în cazul când aceasta ar cere anchetarea unui caz similar pe teritoriul Serbiei.

*

Poliția din Bosnia și detectivii trimiși continuă cu mare aparat cercetările în chestia atentatului. În interesul demascării întregel conspirații, amănunte noi asupra anchetei nu se mai dau în publicitate. Doar atât a putut transpira, că s'au operat peste o sută de arestări și că în curând se va face lumină deplină. Atárnă însă mult dela rezultatul consiliului de miniștri de ieri.

Contele *Merizzi*, unul dintre răniții exploziei, va părăsi zilele acestea spitalul vindecat. În întreaga Bosnia și Herțegovina, sub presiunea ștatarului, s'a făcut liniște și ordine.

Declarațiile dlui Pasici.

Într'un interview cu corespondentul din Belgrad al ziarului „Az Est” d. *Pasici*, primul ministru al Serbiei a declarat între altele următoarele:

— Condoleanțele și compătimirea făcute din partea noastră au fost și sunt sincere. E regretabil că presa austro-ungară deja în primele zile ale atentatului a început să colporteze insinuațiuni la adresa Serbiei. Acestea au avut darul să potenteze întristarea Serbiei în urma tristelor evenimente dela Sarajevo.

Într'adevăr e foarte regretabil că tocmai atunci suntem imbroșcați cu acuze incalificabile, când raporturile noastre cu monarhia erau pe calea ameliorărei.

— Oricât de dureros e atentatul trebuie să recunoaștem că făptuitorii sunt cetățeni austrieci, ba încă nu cetățeni, ci băeți nebuni.

— Dacă în timpul petrecerii lui *Cabrinovici* și *Princip* poliția austriacă ne-ar fi atras atenția asupra acestor doi indivizi, noi de bună seamă le-am fi urmărit cu multă atențiune viața lor în Serbia. Dar aceasta nu s'a făcut, ci, dimpotrivă, când poliția sârbească a hotărât expulzarea lui *Cabrinovici* din Serbia, ministrul plenipotențiar austro-ungar de aici a luat apărarea lui *Cabrinovici* și i-a dat un bun atestat de moralitate.

— Relativ la svonul, că Serbia oficială ar fi avut cunoștință prealabilă despre proiectatul atentat și că ea ar fi atras prealabil atențiunea guvernului austriac asupra proiectatului atentat, vă declar că acest svon nu a fost răspândit din partea sârbească. La noi nimeni n'a avut cunoștință despre atentat, iar dacă am fi avut cunoștință, din parte-ne am fi luat măsuri pentru a-l zădărnici.

Amănunte asupra atentatului. — Povestirea unui martor ocular.

Asupra momentelor din urmă ale perechei mostenitoare ziarul „Reichspost” publică amănunte autentice dela o persoană din anturajul defunctului arhiduce. Această înaltă persoană, pe care ziarul nu o numește, a fost de față la comiterea atentatului și în clipele când fostul mostenitor de tron și soția sa au murit.

Mai înainte de toate afirmă — contrar știrilor de până acuma — că arhiducele a decedat în urma soției sale. Primul glonte a nimerit-o pe principesa *Sofia*, care a căzut în brațele arhiducelui voind par'că să-l apere. În momentul când s'a aplecat mostenitorul de tron asupra soției sale, care-și perduse conștiința momentan, al doilea glonte l-a nimerit pe dânsul în gât.

Contele **Harrach** care văzuse cel dintâi că amândoi sunt răniți, s'a suit în automobil și l-a întrebat pe arhiduce:

— Alteță, aveți dureri mari?

Moștenitorul a făcut un gest negativ cu capul și i-a răspuns:

— Nu, nu s'a întâmplat nimic...

Baronul **Morsey** care la început se aruncase asupra atentatorului, a alergat în urmă la automobilul perechei moștenitoare și a văzut imediat că ambii sunt răniți mortal. A apucat mâna arhiducelui și l-a întrebat:

— Alteță, ce să le spun copiilor?

Dar răspuns nu mai primi, căci **Francisc Ferdinand** își pierduse conștiința. Cu un sfert de oră în urmă a decedat, pe când principesa **Sofia**, căreia glonte i-a rupt artera și i-a spart intestinele, a murit momentan. Această împrejurare, anume că soția a murit înaintea soțului, mai ales din punctul de vedere al dreptului de moștenire e foarte însemnată.

Atentatorul era apărât de o ceată întregă de complici, încât ofițerii a trebuit să-și deschidă calea cu sabia până la el ca să-l prindă. Baronul **Morsey** a somat un polițist să le ajute la prinderea atentatorului, dar polițistul a rămas impasibil; din toată purtarea lui se vedea că consimte cu asasinii, astfel a și fost culcat cu o lovitură de sabie.

De altcum după ce asasinul a fost prins, se zice că poliția l-ar fi apărât de furia populației, cu mult mai bine de cum l-au păzit pe arhiduce.

În muzeul din **Serajevo**, unde perechea moștenitoare avea în program să se ducă după recepția dela casa orașului — s'au aflat în urmă nu mai puțin de 30 de bombe, cari toate așteptau să explodeze în momentul când ar fi sosit vizitatorii.

Douăzeci de persoane au fost arestate imediat după atentat. Decursul atentatelor precum și faptul că s'au aflat în aceeași vreme bombe în diferite locuri — arată că avem de a face cu o conspirație întinsă și bine organizată.

E adevărat că la încheierea procesului verbal cu înaltele persoane din anturajul perechei moștenitoare, funcționarul sârb s'a purtat într'un mod atât de obraznic și echivoc, încât numai intervenția unui ofițer superior, care l-a amenințat cu arma, l-a făcut să se calmeze. De asemenea e fapt constatată că la acel preot sârb, care cu ocaziunea demonstrațiilor din **Serajevo** a tras mai multe focuri de revolver asupra publicului — s'a aflat un tablou mare care reprezintă pe regele **Petru**, intrând triumfător în fruntea oștii sârbești victorioase, în... **Viena**.

Ce spune mareșalul curții?

Mareșalul curții baronul **Rumerskirch**, care a fost și el de față la comiterea atentatelor, printre altele spune aceasta:

— Bomba lui **Cabrinovici** a căzut pe acoperișul adunat al automobilului, de unde s'a prăvălit la pământ și a explodat. O bucată aprinsă din fitil a sgâriat ușor gâtul principesei **Sofia**. Dânsa de emoționată nici nu simțise la început; abia ajunsă la primărie s'a plâns unor dame că o jenează ceva la gât. La autopsia cadavrului s'a constatat că de fapt principesa avea o roșată de arsură pe partea dindărăt a gâtului.

Explozia rănind pe contele **Merizzi** a stropit cu sânge o coală de hârtie care o ținea în mână baronul **Rumerskirch**, și pe care era scris răspunsul ce avea să-l cetească la primărie moștenitorul de tron. Baronul a observat aceasta abia la primărie, tocmai când voia să-i întindă coala arhiducelui. A scos imediat batista și voia să ștergă petele de sânge, dar clironomul, care-l observase, i-a smuls coala din mână cu cuvintele:

— Dă-i pace! Las' să vadă domniile acestia că deja a curs și sânge!

Apoi și-a cedit răspunsul de pe coala însângerată și împotriva tuturor insistențelor de a nu mai risca o a doua întoarcere printre dinamitarzi a plecat împreună cu soția sa pe calea de unde nu s'a mai întors viu...

Actele cercetării înaintea consiliului de miniștri.

Consiliul de miniștri ținut ieri în **Viena** s'a ocupat exclusiv cu atentatul, având la îndemână actele oficiale asupra cercetărilor. Deoarece din anchetă rezultă că atentatul e opera unor tineri, în majoritate încă elevi, consiliul a hotărât mai ales în privința școalelor din **Bosnia** să se ia măsuri severe cari să împiedece agitația panslavă printre elevi. În primul rând va fi sistată autonomia școalelor din întreaga **Bosnia** și **Herțegovina**. Elevii de acum înainte vor fi obligați să poarte uniformă, ca să poată fi observați mai ușor de poliție. Consiliul a mai hotărât să se ia dispoziții severe în privința administrației acestor țări.

Azi se desminte știrea lansată ieri de ziare, că în consiliu s'ar mai fi vorbit să se ia măsuri militare energice împotriva **Serbiei**. Monarhia, întrucât actele nu prezintă nimic compromițător pentru **Serbia** oficială, își menține politica ei pacifică.

Mâine, **Joi** ministrul de externe contele **Berchtold** va călători la **Ischl** spre a-i raporta **M. Salf** asupra dispozițiilor luate în consiliul de miniștri.

Rămas bun.

— Invățătorilor sălăgeni. —

Pentru puțină vreme îmi iau rămas bun dela dascălii din Sălaj cu prilejul pornirii mele pe drumul și la — internatul, care ei nu l'au bătut respective nu l'au zidit.

Lovitura aceasta o primesc cu cea mai mare dragoste și depunându-mi calea, mi se înviorează creierii, o lumină mă pătrunde, care mă face apt de a înțelege marea învățătură: iubirea celor ce te gonesc pentru dreptate, aduce cu sine simțul fericirii.

Și într'adevăr mă simt fericit pentru că am pățimit și voiu pătimi pentru crezul meu neînduplecat: iubirea până la exaltare a limbei mele strămoșești. Iubirea acestei limbi, care plângând te mângăie și răzând te îndușează.

Și dascăli sălăgeni! Vouă vă trimit acest cuvânt. Nu cu dojană, ci cu dragoste. De ce să nu vă iubiți voi limba voastră naturală? Acea limbă în care ați cunoscut întâi pe Dumnezeu?

De ce să iubiți voi altă limbă, care artificial o ați însușit și pe care trebuie să o turnați în creierii tragezi ai copiilor vouă incredințați cu abnegare de sine, poate chiar cu bătăi?

Pentru aceea o! iubiți, pentru că cu și printr'însa vă este asigurată existența?

O! Ce ar fi cu lumea, dacă oamenii și-ar iubi mai mult bunurile decât familia?

Să fi în stare să-ți jertfești un vițel pentru un copil? Un bou pentru un fecior?...

Nu e greșită calea pe care ați apucat?

Satisfaceți cerințelor legii cât vă este prescris, iar de acolo în colo fiți familiei voastre, a neamului vostru.

Iar de nu, declarați-vă pe față fără șovăire, că v'ați urit cu scumpa limbă, că o jertfiți bucuos pentru alta, care vă satură.

E urit lucru ați bate pieptul înaintea mea, că ești român, iar înaintea notarășului — al cărui pom familiar își implântă rădăcina în Galtia — că ești maghiar.

Secția R. I. R. S. Codru își va aduce aminte, cu câtă amărălă am combătut planul, ca fiind de față inspectorul — să se vorbească peste tot ungurește — sau care cum îi place. Aceasta s'a întâmplat numai acum.

Fiți conștii cu inima nu cu limba, căci limba retrage zis de mai nainte, iar inima bate mai departe tot aceeași bătaie, aceeași zisă: Sunt Român! Sunt Român!

Și de ce nu ar putea bate inimile tuturor Românilor într'o formă?

Și această bătaie pentru aceea nu te-ar împiedeca să fi slujbaş eminent al statului, căruia aparții.

În acest senz v'am vorbit totdeauna, vă voi vorbi și de aci încolo. Acestea vi le spun și acum. Și când — poate — le veți cети, se vor închide porțile în urma mea, a căror lăcat se va deschide pentru mine numai peste patru luni....

Adio!

Cu iubire

Dariu Pop.

Dela Secția școlară a „Asociațiunii”.

Membrii ordinari și corespondenți ai secției școlare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă prin aceasta la

ȘEDINȚA ORDINARĂ A SECȚIEI ȘCOLARE,

care se va ținea **Luni** în **30 Iunie** (**13 Iulie**) a. c. la orele **8 a. m.** în sala festivă a **Muzeului Asociațiunii din Sibiu**.

PROGRAMUL:

1. Deschiderea ședinței prin președintele secției: **Ioan F. Negruțiu** directorul școlii normale din **Blaj**.

2. Raport despre activitatea secției școlare dela **1 Iulie 1913** până astăzi, în special despre chestiunea manualului în școalele noastre escudare, de **Dr. Onisifor Ghibu** referentul secției.

3. Organizarea subsecției profesorilor seminariali și a profesorilor de religie. Raportor: **Dr. Nicolae Bălan**, prof. la seminarul „**Andreian**” din **Sibiu**.

4. Organizarea subsecției învățătorilor. Raportor: **Dumitru Lăpădat**, director școlar în **Săliște** și **Dr. Ioan Matei** coreferent școlar la Consistorul din **Sibiu**.

5. Chestiunea unificării planului de învățământ în școlile noastre de aceeași categorie. Pe baza rapoartelor corpului profesoral al liceului din **Brașov** și **Năsăud**, a școlii normale din **Oradea-mare** și a școlii civile de fete din **Arad**.

6. Unificarea terminologiei școlare. Pe baza rapoartelor școlilor de sub **Nr. 5**.

7. Reforma învățământului secundar. (În ce formă am dori noi să se facă această reformă?) Pe baza raportului conferenței profesorele a liceului din **Brașov**.

8. Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar. Raportori: **Gavril Precup**, profesor la liceul din **Blaj** și **Radu Prișcu**, directorul școlii primare de fete din **Brașov**.

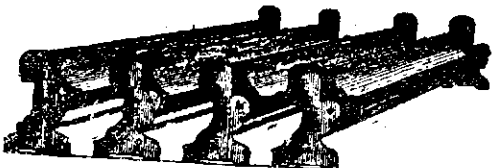
9. Eventuale.

În ședința de dimineață, chestiunile de sub **Nr. 4—9** se vor dezbate în general iar în ședința de după amiază ele se vor discuta de către fiecare subsecție în special (subsecțiile profesorilor de seminar, de licee, de școli normale și de școli civile și subsecția învățătorilor). După ședințele subsecțiilor se va ținea o ultimă ședință a secției întregi, seara la **7 ore** sau **Miercuri** dimineața la **8** (**Marți** e ședința plenară a secțiilor științifice-literare).

La amiază, ora **1**, masă comună în restaurantul hotelului **Boulevard**.

Marți seara se va da în sala festivă a „Asociațiunii” o serbare comemorativă din prilejul împlinirii unui sfert de veac dela moartea lui **M. Eminescu**.

Bănci singuratice, foarte practice

PENTRU BISERICI.

Totfelul de aranjamente p. biserici și p. școli

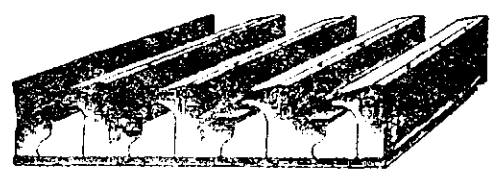
execută ieftin

OLCSVÁRY GYULA, măsar artistic, lifest. instlt. gr. cat.

UNGVAR, Rákóczi-utca 22.

La dorință trimete gratis mostre și prospecte cu desenele.

BANCI DE ȘCOALĂ

noul, durabile și elegante. (O 2081)

După terminarea ședinței plenare a secțiilor științifice se vor face excursiuni la: Săliște, Rășinari, Avrig și în România (prin Câneni la Călimănești, Mănăstirea Cozia, Râmnicul-Vâlcea, Mănăstirea Horezu, Curtea de Argeș.)

Domnii membrii ai secției școlare sunt înștiințați despre toate acestea numai pe calea aceasta, fără anunțuri speciale.

Sibiu-Blaj, 16/29 Iunie.

Biroul secției școlare:

Ioan Negruțiu,
prezident.

Dr. Onisifor Ghibu,
referent.

Scrisori de peste Ocean.

Károlyi la America. — Pregătirile. — Millionarii și muncitorii americani. — Muncitorii noștri. — Preoți de pură. — Jos cu congrua!

Pe când modestele mele șire vor fi trecut granița Ungariei, groful Károlyi cu încă câțiva tovarăși vor fi oaspeții fericitei republici a Statelor Unite, care adumbrește la sânul său și două milioane de cetățeni ungari, dându-le pâinea cea de toate zilele în schimbul unei sclăvii moderne, în care, acești fii ai unei țări fără de noroc își trec cei mai frumoși ani ai vieții.

Lumea spune multe și gazetele știu și mai multe. S'a făcut atâta șgomot în jurul acestui grof încât nu e vrednic. Și primul lui drum și și al doilea sunt numai niște plimbări fără rost. Ele devin însă dătaoare de ton în politica țării noastre prin agitația ziaristică. Ziaristica face din drumurile lui Károlyi călătorii de însemnătate mondială.

Lui Károlyi nu i-a avut nimenea grija, nici când a fost întâi nici când va veni a doua oară. Dintre milionarii de aici de bună seamă Carnegie va fi cel ce îl va întâmpina în New-York, în urma legăturilor pe cari miliardarul nostru le are cu grof Apponyi. Incolo poate trăi Károlyi în America viața întreagă, nimenea nu se uită la el dintre cei mai de sus. Iar muncitorimea americană...? Of... când aude de grofi...! Trec pe dinaintea lui fluierând și te miri dacă nu-i pune vre-unul pumnul în coaste.

Nu mai Ungurii sireacii, — ei se pregătesc din puteri ca să facă grofilor o primire cât mai grandioasă. De mult s'au format comitete pe toate orașele ca astfel să țină vie mișcarea și agitația. Ca și acasă așa și aici, jidanii sunt în frunte. Ei poartă de nas pe bieții Unguri și aici. Dar tot ei trag și câștigul, așa că până cam nimereste Károlyi, el nu mai are ce linge.

Și zău greu îi va mai cădea când se va convinge că el a făcut două drumuri fără de rost, două călătorii înucunute cu un blamaj general. Doar călătoria lui Károlyi nu e bunăoară nici ca călătoria lui Apponyi care a venit aici pe banii lui, ca să vorbească Americanilor despre pacea mondială și despre bunăstarea și libertatea? popoarelor din Ungaria. Károlyi și soții vin în America după bani. Dar bani nu sunt.

Aproape de un an de zile bântuie o grea criză financiară, lucrările stagnează, muncitorii rabdă și foame și nici nu se arată semne de mai bine. Ungurii se pot pregăti de paradă, pot îmbrăca haine husărești, pot plăti — cu chiu, cu vai, — o muzică pentru o paradă și o comoadă odăe la un hotel pe seama lui Károlyi, dar ca să adune sute de mii de dolari sau chiar milioane, — nici poveste. N'au de unde, nu sunt bani!

Că vor rosti grofii noștri vorbiri frumoase, că vor căuta să-și arate toată iscusința magică de a însufleți mulțimea încă e de crezut. Dar vorbirile lor vor fi răsplătite cu nesfârșite „taps”-uri și „eljen”-uri dar nu cu bani. Ei nu caută aplauze ci bani, dar bani nu sunt.

Preoțimea și conducătorii ungarimei de aici vor cere să-și acopere rușinea cu bani din fondurile societăților de ajutorare. Prin aceasta însă se va sdruvincia temeliile organizației maghiare cu totul, căci îndată după plecarea grofilor se vor răscula contra preoților și-i vor trage la răspundere pentru sumele spesate din fondurile societăților.

La pregătirile de primire, — în New-York — pe lângă sute de mii de Maghiari aflători acolo, iau parte intensivă și Jidanii din România. Ziarele americane scriu că groful Károlyi va fi pretutindenea bine primit nu numai de către consăngenii lui ci și de celelalte naționalități din Ungaria, cari văd în Károlyi pe un adevărat mântuitor-Mesia.

Nu e adevărat!

Românii din Ungaria nu vor egi nicăirea ca să facă primire grofilor. Aceasta e numai o apucătură, ca Károlyi întorcându-se acasă să se poată lăuda poate chiar

în parlament că el reprezintă și voința a o sută de mii de Români din America. Jidanii din România se înfrățesc cu Ungurii pentru „ghiseft”. Ei trăesc și au prăvălii de tot soiul printre Ungurii din New-York, trăesc dela ei prin urmare e și natural ca să stee alături de ei și la manifestațiuni naționale. Dar Jidanii din România nu sunt Români, deci nici Károlyi nu va putea vorbi nici când în numele Românilor.

Dar dacă Români nu ies întru întâmpinare, nu înseamnă că ei și-au făcut datorința. Ar trebui ca să se aranjeze niște demonstrații de stradă, să întrecă cu mult pe cele de acum patru ani când groful Apponyi o pățise prost în mai multe orașe. Dar nu cred să se facă. Pe deoparte și oamenii noștri sunt cuprinși de grija zilei de mâne, iar pe de altă parte, preoții noștri își văd de treboarele lor, se ceartă unii cu alții și acum — mai rău ca înainte de venirea comisariului consistorial — și adună dolărașii lucioși lăsând poporul să meargă încotro îl taie capul.

Cuvântul de deschidere al I. P. S. Ioan Mețianu dela sinodul din anul acesta, a deșteptat pe aicea mari nemulțămiri, cari încep a se manifesta în public. Poporul nostru de aicea a voit și voeste să fie liber; în biserică să nu aibă legături cu guvernul ungar. Ex. Sa a accentuat însă că guvernul a cerut denumirea unui organ superior pentru bisericile și preoțimea din America. In cazul acesta poporul nostru se va declara rupt de biserica mamă de acasă. Toate bisericile din America sunt libere, pentruce, chiar biserica românească să ajungă sub tutela guvernului unguresc. Preoții noștri din America așteaptă congrua acum și pentru aceasta ei nu mai sunt ce au fost. (Noi credem că lumea s'a alarmat de o știre falsă! Red.)

Nu știm ce va mai aduce timpul. Credem însă că părintele adm. prot. I. Poda care și până acum a muncit cinstit și a muncit mult biruind toate pedecile ce i s'au pus, va ști să apere vaza bisericeii de aicea chiar și contra unui amestec al guvernului ungar. Și va face — credem ca să se pornească o mișcare chiar și contra grofului Károlyi.

Pribeagul.

INFORMAȚIUNI.

Dascălul și școala.

— După congresul învățătorilor. —

Cu un gest scurt ridică vălul de pe fața morții, și vei înțelege misterul. — Principiu.

Va să zică, s'a ajuns la convingerea că nu alegerea cutărui deputat e stăpână asupra sorții unui popor. Și, după o enormă cheltuială de muncă, după compromisuri de tot felul, s'a infiripat un congres al școlii, care poate fi hotărtoare asupra sorții unui popor. și s'a sfătuit, ce să se facă? In fața atâtor încercări pierdute de-a îndrepta oare cum, către lumina adevărată, pașii atâtor umbre de suflete cari dibuiau în jocul luminelor străine, nu s'a putut face nimic, nici în conferințele locale nici în cele districtuale. Nici curajul nici entuziasmul, mai întâi al cător-va, apoi și al altora, n'a putut face nimic, pentru că se lovia de inevitabila „beatră a încercării” care trebuie să ni se atârne de grumazul fiecăruia. Și când gândiți că nici n'am fost nici nu suntem niște grozavi revoluționari sau neîmpăcați vânători după suflete străine; un biet popor care cere să fie înțeles și să înțeleagă lucruri peste cari alții, astăzi arbitrii și răspânditorii culturii, au trecut, ca să ne poată oferi superioritatea lor.

A fost un timp când ceream totul dela alții, când și pe noi inși-ne ne căutam în ochii altora. O singură clipă, și eram șterși de pe fața pământului. Pentruca nu existam altfel.

Dar s'a schimbat. Astăzi trăim prin noi. Și avem atâta libertate de trai, că ne permitem, — câte odată, — luxul de-a distruge inșiși libertatea acordată de alții. E și explicabil. — In lanțul evoluțiunii ne lipsește o verigă: a consolidării interne. De aci, — pe lângă alte excentricități, — și acel constant apel mai întâi către alții, și când nu-l aud, către noi. Da, statul are interes la o dezvoltare largă a școlii atunci, când înaintea acestui interes nu-l are pe altul pe lângă acela de-a nu se ocupa prea mult de mișcarea noastră națională, sau, — dacă voii, — culturală. In cazul acesta, din urmă, însuflețirea fiecăruia este chemată să zidească ceea ce nu s'a putut zidi prin răspunderea legii. Astfel se va impune, de jos, o conștiință care să vorbească clar urechilor neobicinuite să asculte, dar, pe lângă însuflețirea fiecăruia, mai trebuie și o însuflețire comună care să

dureze mai mult decât e în stare să te înflăcăreze un articol, o vorbă, care și ea a căpătat viață, poate numai, de dragul vieții proprii. De aci, deci, să se înceapă munca, dela noua generație, în care nu poate dormi nădejdea noastră de mai bine, câtă vreme în acea nouă generație nu va fi trează datoria către o luptă curată pentru un scop curat.

Aceasta ar fi noua școală.

Căci în ori și ce lege, în fiecare emis și comentat nou legislatorul își investează cele mai frumoase vise. Domnia-Voastră, domnilor învățători, puteți face două lucruri: să îmbrăcați redingota și să interpretați negrele șire cum vă place. Sau, să nu fiți oamenii de paradă oficioasă, ci să priviți mai întâi în ochii poporului care vă încunjură doritor de-o nouă hrană sufletească, și să fiți stăpâni pe filele cari ne îmbie, tuturora, viața viitoare.

In cazul acesta veți înălța, începând cu această primăvară a mișcării d-voastră, noua clădire a vieții românești din această țară, în tocmăi ea o rândunică harnică care-și adună fărimitură cu fărimitură și fir cu fir până ce să se poată odihni, odată, în cuibul propriu.

Cernăuți.

N. I. Russu.

Arad, 8 Iulie 1914.

PENTRU ONORATUL PUBLIC DIN ROMÂNIA. Spre orientarea onoratului public aducem la cunoștință că încassatorul și reprezentantul nostru pentru București și România întreagă este d. Gr. Dabija (cu domiciliul: București, Strada Rumeoară Nr. 23.)

Oaspeții din București. Azi cu trenul dela orele 11 noaptea au sosit în orașul nostru un grup de 30 studenți-teologi dela seminarul Nifon din București, sub conducerea spiritualului Sf. Sale Ioan Neagoe. Măine vor vizita toate instituțiile mai însemnate din loc, iar seara vor pleca la Caransebeș de unde se vor întoarce la București.

Rectificare. In raportul nostru din Nr. 137 despre congregația de Luni a comitatului Arad din greșeala raportorului d. V. Goldiș este în două rânduri numit directorul „Românului”, câtă vreme se știe, că din încredințarea comitetului național cu începere dela 1 Iunie a. c. conducerea acestui ziar o are d. Dr. Sever Dan. Rectificăm.

Din Sătmar. Se aduce la cunoștința tuturor celor interesați că atât adunarea despărțământului Seini al Asociațiunii, cât și concertul urmat de dans se va ținea nesmintit în 12 Iulie st. n.

Din oficina statului... au ieșit lucruri cum nu se poate mai compromițătoare pentru draguțul nostru guvern. — Numărul de ieri al ziarului de senzație „Az Est” publică pe trei pagini o istorie știută, dar până acum nedesvălită, însoțită de câteva documente în faximil, prin care se dovedește negru pe alb că miniștrii noștri întrețin legături oficiale cu indivizi cu trecut dubios, cari le fac servicii în străinătate și pe cari dâșii din cavalerism nu-i plătesc. — E vorba de un proces intentat statului de Robert Quillet, originar din Belgia, pe care poliția îl expulzase într-o vreme pentrucă înființase un tripou de contra-bandă. Insa la intervenția cunoscutului Lipscher, omul de casă al guvernului, care pe bani buni plasează articole de reclamă în presa străină — ministrul de interne s'a îndurat prea grațios și l'a iertat pe Quillet, asigurându-l totodată de cea mai înaltă protecție politică, dacă va plasa și el articole de reclamă în ziarele străine. Și d. Quillet s'a achitat cinstit: l'a lăudat pe Tisza, pe Jeszenszky etc., publicându-le fotografiile în revistele engleze și franceze. Aceasta bineînțeles l'a costat mult pe negustor, și când s'a prezentat cu nota la miniștrii să i-o achite, acesția s'au făcut nizational. Despăgubirea ar fi de 30 mii coroane, care statul maghiar-unitar-național va fi nevoit să le plătească unul individ cu trecut dubios, cu care miniștrii săi întrețin legături prietenești; care totuși s'a achitat cinstit, dar guvernării noștri renumiți de panamiști, l'au înșelat...

Literele cirilice în bisericile catolice din Balcani. In urma demersului colectiv al catolicilor din Balcani, papa a fost aplicat să le conceadă redactarea actelor și a unor cărți în limba cirilică. De asemenea a admis catolicilor din Balcani ca serviciul divin la înmormântări și pa-

rastase să-l facă după ritul ortodox în limba slavă respectivă, apropiindu-se astfel romano-catolicii slavi de legea română gr. catolică.

Moartea generalului Pollio. Ziarele italiene publică articole necrologice cu prilejul morții generalului Pollio, șef al marelui stat major italian. Născut în 1852, generalul Pollio, care își începu cariera ca ofițer de artilerie, fusese rând pe rând atașat militar la Viena, aghiotant de camp, al regelui Victor Emanuel și scriitor militar de seamă. Lucrările sale asupra războaielor napoleonice și mai cu seamă volumul său asupra bătăliei de la Waterloo sunt cu adevărat niște opere clasice. Generalul Pollio s'a distins foarte mult pe timpul războiului din Libia. Moare în vârstă de 62 ani.

Uniunea sârbo-muntenegreană și muntele Lowcen. Ziarele din Roma află din Viena că în cercurile politice din capitala Austriei se afirmă că deocamdată nimenea nu poate să se gândească la proclamarea uniunii sârbo-muntenegrene. La aceasta s'ar opune din răspuneri guvernul austro-ungar. Se asigură că cercurile militare din Viena s'ar învoi la această uniune numai în cazul când Muntenegru ar ceda Austriei muntele Lowcen.

Mulțămîță publică. La concertul împreună cu teatru ținut la Dumineca „Tuturor Sfinților” cu ocaziunea sfințirii bisericii din Șoșdea — sub conducerea preotului local Petru Bohariu — au binevoit a da și a trimite suprasolviri următorii domni: General Moise Groza, Sinaia 20 cor., George Zăgăcean inv. pens. 7 cor., Dr. Moise Ienciu profesor la teologie (Csebes) 5 cor., Carol Incze notar 3 cor., Dimitrie Dumitru măstru zidar 2 cor., Vichentie Pepa econom cor. 1.20; Ștefan Kiraly (comerciant) 80 fil.; Franț Veg faur 40 fil.; P. Părvu, Rafna 70 fil.; N. Mioc, Reșița 40 fil., N. N. Sculea 10 fil. Primească acești domni sincerile noastre mulțumiri. Venitul curat de 120 cor. se folosește pe seama sf. bisericii gr. or. române din (Șoșdea) localitate. — Comitetul aranjator. (Ba 2243—1.

x Curs de specialitate comercială, curs pentru scria la mașină, Arad, str. Lázár Vilmos Nr. 2, lângă palatul Földes. Cursuri de contabilitate, stenografie, seriere la mașină, cursuri de ziua și de noapte. Mijlocire gratuită și câștigarea de posturi. Instrucție și în limba română. (E 2198—10)

x Institutul diagnostic al Dr.-ului Kozmuța (aflător în Budapesta VIII. Mária u. 30, la imediată apropiere de clinica centrală. Casă privată cu grădină. Telefon urban József 42 08) e unicul institut în Ungaria, care se ocupă exclusiv cu constatarea diferitelor morburii mai grele și complicate ca: boale interne, de rinichi, de piept, venerice, urologice, boale femelești și de copii etc. Institutul pe lângă instalațiile și laboratoarele medicale mai are și 10 camere mobilate pentru pacienți deci foarte acomodată pentru publicul din provincie. Pentru boalele de piept și venerice institutul are secții separate.

Deslușiri și amănunte da cu plăcere direcțiunea institutului. Ko 2149.

x In atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3 ori pe zi, înainte de mâncare, câte o lingură cafea. **Preț 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelman, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (Mi 1621)**

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamalca, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se acude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimiți franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie Antaloczy „Hygiēna” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 1415).

x „Tokio” extirpător de băătăuri. Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negeilor și contra scortășării pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 doză 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **TÖMÖRI ANTAL, Cegléd, H. kerület. Tő 1919**

x Instrumentul bun e muncă ușoară. Acum când fiecare conom grăbește să-și procure coasă atragem atenția asupra coasei „**Korona gyémánt**” care având tăis și ascuțiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase până ce nu probează coasa „**Korona gyémánt**” care se poate căpăta exclusiv numai dela **Lengyel tesvérek** sau dela prăvăliile din Kaposvár.

Ultima oră.

SEDINTA CAMERII.

Camera ungară începând în ședința de ieri desbaterea proiectelor depuse pe biroul camerei a intrat din nou în activitate și opoziția maghiară, încercând cu discursuri de durată să întârzie și eventual să împiedece votarea proiectelor.

În ședința de azi continuându-se desbaterea proiectelor despre urcarea competențelor justițiare, în întreg timpul fixat pentru desbatere a vorbit 2 deputați opoziționali: Csermák Ernő și Abraham Dezső. Acest din urmă terminându-și vorbirea deabia la orele 7 seara continuarea desbaterii a fost amânată pentru ședința de mâine.

După votarea propunerii deputatului Voynich Bela înaintată în ședința de ieri ca să se țină ședințe fără intreruperi dela 10 ore înainte de amiază până la 6 după amiază, ministrul de instrucție Jankovich răspunde la interpelația dlui Dr. Ștefan C. Pop înaintată în ședința din 14 Maiu c. în chestia abuzurilor din episcopia de Haidudorog. Ministrul se scuza că n'a putut da un răspuns mai în grabă deoarece numai acum i-au sosit rapoartele oficiale. Privitor la limba liturgică, ministrul răspunde că aceasta e o chestie pur bisericească și așa nu se ține de el, dar de aceea totuș va sta pe punctul de vedere al echității. Privitor la înmormântarea preotului Marosán spune, că acesta însuș a fost aderent al instrucțiunii maghiare și i-a învățat pe copii în școală în limba maghiară.

Polonyi: Pe asasinii din Debrețin nu-i urmăresc.

Ministrul Jankovich: Dar nici instrucția în limba maghiară în școlile confesionale nu e împotriva legii. (Ministrul citește din o carte de legi).

Huszár: Nu-i permis să citezi legi. (Zgomot mare.)

Ministrul Jankovich continuând declară că ordinațiunile privitoare la conducerea matriculelor în limba maghiară rămân și pe mai departe în vigoare, deoarece aceste sunt în congruență cu dispozițiile legilor, iar afară de aceasta majoritatea în dieceza de Haidudorog o formează credincioșii maghiari. Ministrul termină declarând că se străduiește ca să amlaneze divergențele, dacă însă nu-i va reuși aceasta, vina trebuie s'o arunce asupra acelor cari țin cu încăpăținare la punctul lor de vedere.

Președintele anunță că d. deputat Dr. Ștefan C. Pop nefiind de față va avea drentul să-și facă observațiile la răspunsul ministrului într'o altă ședință.

Trecându-se la interpelații deputatul Lovászyl îl interpelează pe primul ministru în legătură cu desoneririle făcute de Quillet în chestia informării presei străine. Conteșe Tisza îi răspunde imediat spunând că Quillet a fost eliberat la întrepunerea guvernului de externe în urma unei acțiuni diplomatice, iar fotografiile au fost publicate numai după această eliberare din mulțumită. Guvernul n'a dat ziarului „Figaro” nici un crețar, și cine afirmă aceasta e un calomniator. În ce privește anunțurile privitoare la băi foarte naturale că „Fișaro” nu le-a făcut fără contra serviciu.

Deputatul Lovászyl nu la la cunostință răspunsul.

Conteșe Andrassy interpelează în chestia atentatului din Sarajevo și spune că factorii competenți nu era permis să-l ducă pe moștenitor în Bosnia, când au știut ce stări sunt acolo. Desaprobă demonstrațiile împotriva Sârbilor. Întrebă dacă firele atentatului duc la Belgrad și ce măsuri s'au luat pentru pedepsirea vinovaților. Cum crede guvernul să rezolve chestia slavilor de sud.

Conteșe Tisza răspunde că moștenitorul făcuse o călătorie în Bosnia de ordin pur militar fără a fi încunostințat despre aceste guvernale ungar și austriac, ba nici guvernul comun. (Înteruperi). Protestează împotriva afirmației contelui Andrassy că în Bosnia ar fi stări revoluționare. Despre demersurile la guvernul sârbesc nu poate spune încă nimic.

Camera ia la cunostință răspunsul. Conteșe Apponyi interpelează în chestia înmormântării moștenitorului care n'a corespuns cerințelor și pietății națiunii față de defunct. Conteșe Tisza îi răspunde și contelui Apponyi. Deputatul Rakovsky interpelează în chestia atentatului spunând că are dovezi că acesta a fost urzit în Belgrad. Cere ca primul ministru să facă cunoscute camerei rezultatele cercetării de până acum. Conteșe Tisza răspunde că știrile ziarelor nu corespund adevărului. Lămuriri nu poate da asupra cercetărilor de până acum.

Deputatul Szmercsányi renunțând la interpelația lui ședința se termină la orele 10 și jum. noaptea.

ROMÂNII DIN SIBIIU ȘI ASASINATUL DIN SERAJEVO.

Prin telefon primim știrea că „membrii români ai reprezentanței orașului Sibiu în mod demonstrativ au absentat dela ședința extraordinară a reprezentanței orașului ținută Jol, în 2 Iulie n. sub președinția primarului Dörr în care s'a votat adresa de condoleanță către M. Sa din prilejul morții arhiducelui Francisc Ferdinand și a soției sale”.

Față de această știre observăm că după informațiile noastre autentice din reprezentanța orașului Sibiu face parte ca membru ales un singur român, d. Demetriu Comșa, profesor în retragere, care, după cum se știe, de mai multă vreme e suferind și lipsește de mai multă vreme din Sibiu.

Iată la ce se reduce „absența demonstrativă a membrilor români ai reprezentanței orașului Sibiu.”

UN ALT INCIDENT LA GRANIȚA ROMÂNIA-AUSTRO-UNGARĂ.

Ziarele din Budapesta sunt informate din Brașov că Sâmbătă după amiază 4—5 grăniceri români au trecut pe teritor ungar și au luat din ciurda de vaci a locuitorilor din Bacifalu 25 de vaci, cari le-au mânăat pe teritor românesc. La intervenția căpitanului poliției de graniță din Predeal Burg Cornel, oficiul vamal român a dat îndărăpt vacile contra unei sume de 2000 coroane depuse ca garanță. Anchetarea incidentului e în curgere.

POSTA REDACTIEI.

I. Toth, Timișoara. Nu am primit scrisoarea la care reclamați răspuns.

Vasad. Să vă adresați dlui Aurel Bogdan, locotenent în Alba-Iulia. Celelalte le vom comunica biroului central.

L. Popoviciu. Notarul, respective primăria are să vă facă certificatul necesare (învoirea soției, asigurarea copiilor, plățirea dării, datele personale etc.) protopretorele are să le vizeze, apoi se trimiți ex offo la vicecomite, care vă liberează pașaportul. Dacă Vi se respinge petiția, puteți face recurs la ministrul de interne. În caz, dacă aveți de făcut serviciu militar, vicecomitele cere învoirea comandei competente.

Frunză. Panclova. Ce rost ar avea să lăsăm să se răsuflă în presă toată mulțimea de mici supărări? N'aveți în biserică un „cantor” de forță, și astfel parastasul în amintirea moștenitorului a fost cam nevoiaș?? Stăruți la comitetul parohial, să lecuiască neajunsurile. — Primim cu plăcere corespondențe despre „evenimente” mai puțin locale.

Pribeagul. America. Rugăm adresa dvoastră precisă. Primim cu plăcere. V'am încredințat și altele.

D. V. Stoica. Le vom publica mâine, declarațiile, deși mai că nu e vrednic de atâta atenție un flecar, care a isbutit să abuzeze de bunăcredința noastră.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Pavel Colariu, Oravița. Am primit 7 cor. în abonament pe quart. III a. c.

Gregoriu Neamțu, Feldra. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Septevrie a. c.

I. C. Panțu, Brașov. Am primit 14 cor. în abonament pe sem. II 1914.

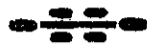
Ales. Vașiadi, Târnașda. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Iunie 1914.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Vino cu mine

în misterul vieții, și te
voiu învăța cum să te
aperi contra celor mai
temuți dușmani ai tăi.

Cei mai temuți dușmani și
cei mai primejdioși subminatori
ai fericirii omenirii sunt baccilii
ce nu se văd cu ochii liberi, pri-
cinitorii celor mai multe boale
mollipsoare. Impotriva acestora
luptăm cu **desinfecarea**.

E notoric, că între numeroa-
sele desinfectante în circulație,
cel mai sigur și mai căutat e

Lysoform-ul

răspândit în lumea întreagă. De
vânzare în farmacii și drogherii.
Prețul 80 fl. cu instrucție
pentru întrebuințare. Interesanta
și valoroasa carte: **Egészség
és fertőtlenítés** (Sănătatea
și desinfectarea) o trimite gratuit
oricui:

Dr. Keleti és Murányi
fabrică chimică, UJPEST.

Se caută

o domnișoară

la copii de 4—6 ani. Se pre-
tinde cunoașterea limbii ro-
mâne și maghiare eventual
și germâne. — Informații se
primesc la **Administrația**
„Românului”. (Co 2218)

Vând

5 bucăți. de acții — emisiune
din 1895 — dela institutul „Lu-
ceafărul” din Verșeț.

A se adresa la administrația
acestui ziar. (Co 2244)

Dr. HOFFMANN JENŐ

institut de physikotherapias

BUDAPEST, Váci-körut 51.

TELEFON: 53-87.

Băi Röntgen, electricitate, de apă etc., masaj d'Arson-
valisatio, sistem suedez și vibratio. Vindecare de nervi,
stomac și intestine, vindecare cu electricitate pentru
slăbire, aesthetică. Boale femeiești, dureri de cap,
insomnie. (E 2063)

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hietzing) str. Edward Klein arul 33.

in imediata apropiere de parcul împă-
rătesc Schönbrunn. Po 2161

Prospecte și deslușiri gratis.

SANATORUL Dr. GRUNWALD

BUDAPEST, VII., VÁROSLIGETI FASOR 13-15.

Se primesc bărbați și femei cari sufer de
boale femeiești, — de chirurgie și boale
interne, și leuze. Bolnavi își aleg singuri
medicul curant. Cură radium-Mesopho-
rium. Laborator clinic și Röntgen.

(E 2217)

In atențiunea albinarilor, notarilor
comunali și a învățătorilor.

Cine vrea să vândă sau să cum-
pere ceară sau vrea să se ocupe
cu cumpărarea turtelor de ceară
brută, să se adreseze lui

Dürr Gusztáv, comerciant

de coloniale, Arad,
lângă clădirea băncii „Victoria”,
care firmă cumpără pe bani gata
oricâtă cantitate. (Dü 2195)

S'a deschis

!

în Arad
în casa-Löcs din
colțul străzii Salacz

magazinul
de modă
Németh

unde se pot căpa
cele mai noi și mai
moderne

pânuri de vară p. haine.

Asortiment bogat.
Prețuri convenabile.

Roagă binevoitor sprijin:

Németh
magazin de modă.

(Ne 2215)

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia”

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai crâncenă tuse.

„KÁRPÁTI” e un mijloc excelent contra boalelor de astmă, răgușeală, constipație, precum și la boale de gât, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de 700 grame cor. 5.—

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

(Ho 1846—30)

Prețuri
ieftine!

(Ba 2207)

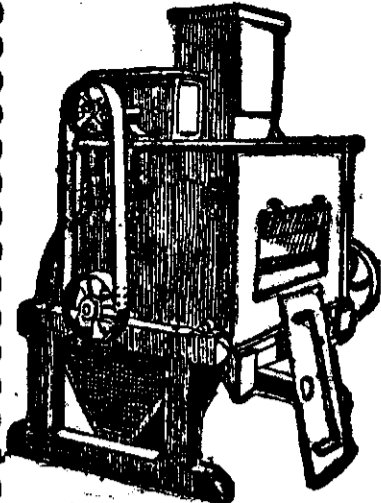
Garanță
pe 10 ani

Mașină familiară de cusut Cor. 75
Mașină de cusut cu luntre
rotundă . . . . . Cor. 130
Mașină bobbin central. . . Cor. 140

Pentru plătiri în rate
cu 12% mai scump.

Biciclete, gramofone, părți
separate la acestea. — Pețuri
de fabrică, cu garanță. — Nu-
mai artiști de primul rang.

BAUMGARTEN GÉZA, Marosvásárhely.

Ku 1602)

Kutsera István

Instalator de mori SZABADKA, Vesselényi-n. 667 sz. 666666

Execută și instalează aranjamente complete de mori și fabrici în provincie. Face planuri singur ori după model, construiește mașini pentru mori și pentru fabrici precum și clururi pentru bucate, elevatoare, curățitoare, de arpăcași și site pentru alcalii; străformează după plan propriu sau modele prompt și conștiințios, mori și fabrici. Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branșă. Planuri și prospecte gratis. Pentru comenzi în provincie merg la fața locului pe cheltuiala proprie. TELEFON: 279.

INGINER

CAROL GRAEFF

birou tehnic și întreprindere de instalațiuni
Bistrița (Besztercze) str. Ungur nr. 25.

Execută lucrări pentru luminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent slab, apaducte și canalizare, în orice mărime și execuțiune. Liferează motoare, mașini industriale, transmisiuni, aparate medicale și pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit și fert. Execută schițe, proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate gratis fără obligamente. (Ga 1849)

Magazin permanent de totfelul de
lampe electrice și material de instalațiuni.

Plătiri în rate!

Condițiuni favorabile de plătit!

Plătiri în rate!

Pentru lucrările executate garanție pe mulți ani. Întreprinderea aceasta nu e provizorie.

Prima specialistă vieneză de corsete

JOSEFINA BINDER

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 13.

(Bi 2197)

Imi iau voia a atrage luarea aminte a onor. dame din Lugoj și împrejurime asupra corsetelor mele fără balene, cari formează o talie frumoasă, fără de a strânge sau apăsa.

Ajunge o singură încercare pentru a se convinge despre bunătatea acestora. Prețul e foarte convenabil, cel mai ieftin deja 8 coroane.

Recomandându-mă deosebitului sprijin, semnez cu distincție și considerație, gata de a servi on. public.

JOSEFINA BINDER.

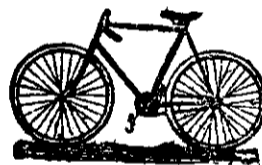

Fiecare corset este produsul meu propriu și nu marfă de fabrică. Se efectuează corsete și corsage după măsura.

Corsete pentru ținută dreaptă, bandage de dame pentru anumite stări, pentru vătămătură și altele se găsește aici în mare asortiment

Se primesc reparaturi și se efectuează — ieftin.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută totfelul de lucrări în branșa aceasta și anume: mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciu prompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.

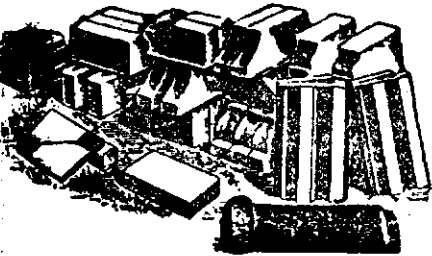
SZLANNÁR ÉS RÓTH

întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă, biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane. Aurituri și pictarea tablourilor staționare.

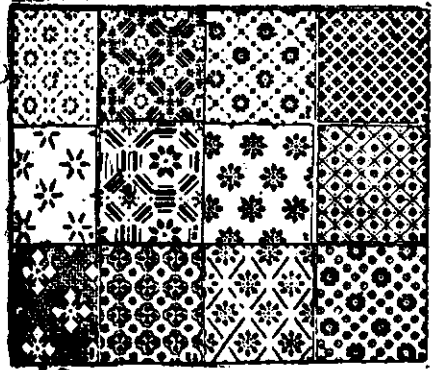

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire
Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

(Bo 1742)

Execută: **padințări de terazzo, granit, mozaic, beton, cheramit și mozaic**: precum și **canale de beton și fundamente pentru mașini**, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziene și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate și serviciu prompt. — Pe lângă prețul de fabrică se mai capătă **ciment de beocin și portland.**

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgiul-român (Olábszentgyörgy, Beszterez-Nászd megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordici ai Transilvaniei în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul-român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebuițează cu cură de beut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea piatrălor de beșică, biliare și de rinichi, la emoroide, la hemoragie și catare de mișcă.

Ca băi (scaldă) înflăcășază minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametritice etc. precum și deosebit de boala de piele.

Băile se deschid la 15 Maiu st. n.

O mulțime de odăi corespunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2—5 cor la zi, în hoteluri și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Septembrie, atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoraturii publice îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis, Parc și alei (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munși din vecinătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi calde de clasă I. K. 1-20
" " " " " " " " " " " " II. 1 cor.

Calea ferată are stațiunea în loc, unde în orice timp stau trăsurile comoade la dispoziția onor. public.

Prospecte trimite franco.

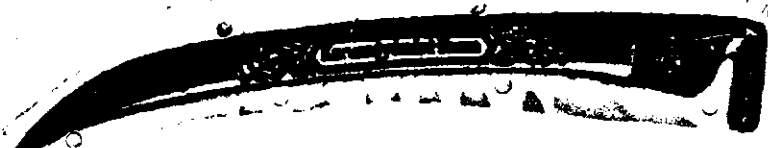
Direcțiunea băilor.

(So 2110)

Băile și apele minerale sunt în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Băile și apele minerale sunt în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Să ne credeți că este în interesul D-Voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt” :

CU COASA „KORONAGYÉMÁNT”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă de oarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trăinicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm.

Prețul: 1 bucăți 1-80 1-90 2.— 2-20 2-40 2-50 2-60 cor.

La comanda de 10 bucăți 1 se dă rabat. Comanda se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

LENGYEL TESTVÉREK magazin de coase „Koronagyémánt”

KAPOSVÁR, Fő-utca 22. R.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de câmilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplec și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Magyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Dacă suferi în

DURERI DE STOMAC!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA”, (purgativul de fier) a lui Sándor,

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică infecțiile și toate morburile ce ar proveni din aceste, e. a.: durere de cap, sgârciuri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgăfeli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2-50 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativului de fier „LAXA”, va fi permanentă dacă deodată folosim

„Regenolul” (balsam de stomac) a lui Sándor,

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soiuri de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, urgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri.

Originalul „Laxa” și „Regenolul” se poate afla la preparatorul original:

Sándor Zoltán

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provărată cu vigneta „INGEMUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!
(Sa 572)

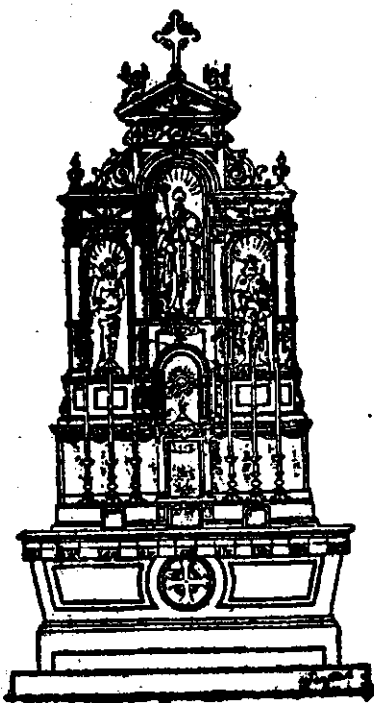
Berson

e cel mai bun
câlcăiu de gumă.

Su 1920

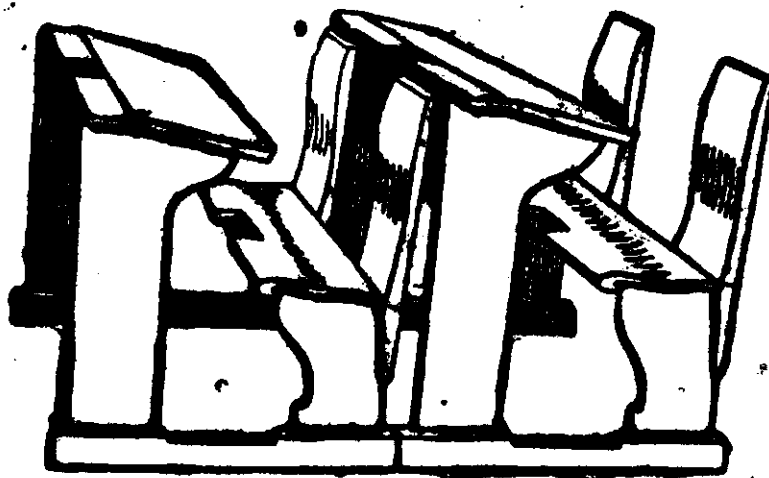
Szubotha István

atelier de construcție de altare și de artă artistică
Budapest, VIII., Hunyadi-u. 26 sz.

Oferă on. proiecte gr. ort. și gr. cat. lucrări de sculptură, iconostase, altare, amvoane, fântâni pentru botez, cōsclugul Domnului, stație, icoane staționare, scaune duhovnicești. Lucrări de aurire și pictură executată artistic de la cele mai simple până la cele mai decorate. Primește spre renovare și pictare iconostase și altare vechi. — Prețurile nu am dar cu proiecte artistice și prospecte convenabile servesc gratis. — Pentru primirea lucrărilor merg la fața locului pe cheltuielă proprie.

CORNEL JUCU

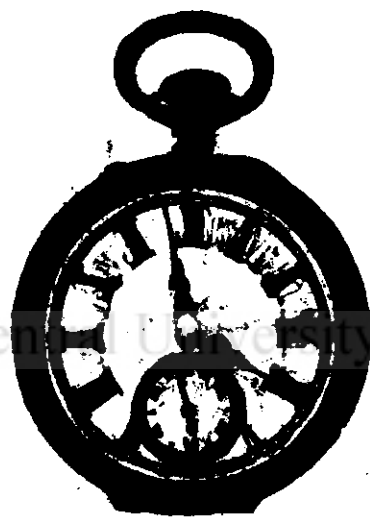
mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de școlă și bi-
serici. ::

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ja 762

Ba 1465

Cele mai bune oroloage, cele mai solide și cele mai moderne juvaerice atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazăie de 10 ani cu prețuri ieftine, lăferează cu mai bună privire în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János,

orologier în Szeghedin (SZEGED).

Catalog cu 2000 chipuri se trimite gratis.

Notez, că numai acela vor primi catalogul gratis, care îl cer cu provocare în ziarul „Românul”, (adevărat scriu că a ești anunțul în „Românul”).

Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Sanatorul Dr. Mann

Arad, str. Kazinczy 10. :: Nr. telef. 532.

Se va deschide în 15 Iulie n. Institut de cură aranjat conform celor mai stricte pretențiuni ale științei medicale moderne, care în urma poziției sale e absolut scutit de șgomot și de praf. Toate camerele bolnavilor răspund spre o grădină frumoasă. Terasă închise și deschise. Sală excelentă de operații, camere aparte, laborator Röntgen, — chimic și — microscopic.

Fiecare bolnav își alege pe medicul curant.

Inspecție medicală în permanență. Prețuri moderate. În sanator se primesc pentru cură orice altfel de bolnavi, — afară de nebuni și de cei cari suferă de boale molipsitoare de puroae, precum și slăbănogi în urma boalelor cronice. — Anunțări se fac de la 1 Iulie n. Detalii dă cu plăcere prin telefon sau în scrisoare.

Dr. ADOLF MANN.

(Ma 2214)